

2015 • 19€

SUOMEN ASEVALVONTARAPORTTI

SAFERGLOBE

SISÄLLYSLUETTELO

- 4 Tiivistelmä
- 5 Johdanto

OSA I ASEVALVONTA

- 7 Asevalvonta maailmanlaajuisesti
- 11 Asevalvonta Suomessa

OSA II ASEKAUPPA

- 17 Maailman sotatuotekauppa 2014
- 22 Suomen asevienni 2014
- 28 Tapaustarkastelut Suomen aseviennistä
  - 28 SUOMI MUUTTI VIENTIPOLITIIKKAANSA THAIMAAN SOTILASVALLANKAAPPAUksen JÄLKEEN
  - 28 SUOMI VARUSTAA SOTAA KÄYVIÄ ARABIMONARKIOITA
  - 29 BRUNEIN VESILLÄ LIIKUTTAAN SUOMALAISILLA KELLUKEVENEILLÄ
  - 30 SUOMEN KAUTTA LUVATTOMASTI KULJETETUISTA PIMEÄNÄKÖLAITTEISTA TUOMIO
  - 30 UKRAINAAN VIETYJEN ETÄISYYSMITTARIEN LOPULLISTA KÄYTÖTARKOITUSTA VAIKEA TIETÄÄ
- 31 Suomen asetuonti 2014
- 35 PUOLUSTUSHANKINTOJA ISRAELISTÄ POHJOISMAISELLA YHTEISTYÖLLÄ
- 36 Lähteet

Taulukot

- 9 Taulukko 1 – Muutokset asevalvontasopimuksissa
- 14 Taulukko 2 – Suomen asevalvonnan läpinäkyvyys

Laatikot

- 14 Laatikko 1 – Pohjoismaisen aseviennin ongelmana erityisesti uudelleenmyynnin valvonta
- 21 Laatikko 2 – Asekauppa maailmantaloudessa

Kartat

- 18-19 Kartta 1 – Maailman sotatuotekauppa 2014
- 24-25 Kartta 2 – Suomen asevienni 2014
- 32-33 Kartta 3 – Suomen asetuonti 2014

Suomen asevalvontaraportti
2015

7. vuosikerta
ISSN 2342-3447

Julkaisija: SaferGlobe
Päätoimittajat: Kari Paasonen ja Johannes Lehtinen
Toimituskunta: Anne Koivula, Elli Kytmäki, Johannes Lehtinen, Honna Marttila, Kari Paasonen, Mert Sasioglu, Timmy Truempler, Ville Uusitupa, Nora Westerlund, Jarmo Pykälä
Sähköposti: armscontrol@saferglobe.fi
Ulkoasu: Mikko Branders
Taitto: Mikko Branders
Kannen kuva: Jarmo Pykälä
Painopaikka: Kopio Niini, Helsinki

SUOMEN ASEVALVONTARAPORTIN TILAUSHINNAT VUONNA 2015
Irtonumerot 19 €. Kestotilaus 15 € ja lisäkappaleet 7 €.
Tilaukset www.holvi.com/shop/saferglobe tai sähköpostitse
toimisto@saferglobe.fi. Osoitteenvaihdot sähköpostitse.

ILMOITUSHINNAT VUONNA 2015
Takakansi 500 € (176 x 199 mm)
Verkkomainos 290 € (262 x 146 pikseliä, raporttiin 50 mm).
SaferGloben kannatusjäsenet saavat hinnoista aleennusta.

Ilmoitusmyynti toimisto@saferglobe.fi. Pidätämme oikeuden käsitellä toimitettua materiaalia ja julkaisun vastuu ilmoituksen poisjäämisestä tai julkaisussa sattuneesta virheestä rajoittuu ilmoituksesta maksetun määrän palauttamiseen. Huomautukset 14 päivän kuluessa.

SaferGlobe on riippumaton tutkimusverkosto, joka tekee tutkimusta ja kehittää työvälineitä kestävän rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.

Lisätietoja: www.saferglobe.fi

TIIVISTELMÄ

Suomen asevalvontaraportti tarkastelee asevalvontaa ja asekauppaa sekä Suomessa että maailmanlaajuisesti. Raportti rakentuu seuraavasti. Ensimmäisessä osassa luodaan katsaus kansainvälistä asevalvonnassa tapahtuneisiin viimeaisiin kehityskulkuihin ja muutoksiin. Raportissa nostetaan esiin kansainvälisten asekauppasopimuksen eteneminen ja pienaseiden valvonnassa saavutetut onnistumiset. Tämän ohella arvioidaan rypäleaseiden kieltoon tähtäävän sopimukseen kohtaamia esteitä ja EU:n roolia miehittämätömiin lentokoneiden kehittämisen ja niiden käytön säältelyssä. Joukkotuhoaseiden osalta raportissa tarkastellaan Lähi-idän joukkotuhoaseettoman vyöhykkeen muodostamisen kohtaamia vaikeuksia, mutta nostetaan samalla esiin ydinaseiden humanitaaristen vaikutusten aloite. Iranin ydinaseenvotteluissa saavutettu menestys oli merkittävä saavutus viimeikaisessa globaalissa asevalvonnassa.

Suomalaisen asevalvonnan osalta raportissa esitellään Suomen asevalvontajärjestelmää ja sen sisältämät menettelytavat sekä mahdolliset ongelmakohdat. Kattavuudestaan huolimatta Suomen asevalvontakäytännöissä on edelleen potentiaalisia ongelmia suhteessa raportointiin ja järjestelmän jakautumiseen usean viranomaisen valvottavaksi. Raportissa verrataan suomalaista asevalvontajärjestelmää vastaaviin Pohjoismaisiin järjestelmiin ja arvioidaan eri toimintamallien vahvuksia ja heikkouksia. Samalla nostetaan esiin mahdollisia tapoja kehittää nykyisiä valvonnan käytäntöjä, muun muassa parlamentaarisen valvonnan osalta.

Asekaupan osalta raportissa tarkastellaan maailmanlaajuisessa asekaupassa tapahtuneita muu-

toksia. Merkittäviä uusia kehityskulkuja ovat Kiinan nousu maailman kolmen merkittävimmän aseviejän joukkoon ja globaalien asevirtojen suuntautuminen kasvavissa määrin Aasiaan. Vastaavasti merkittävien eurooppalaisten aseviejien kuten Saksan ja Iso-Britannian vientipoliitikka on muuttunut viime aikoina aikaisempaa varovaisemmaksi. Tässä yhteydessä luodaan myös katsaus asekaupan asemaan osana maailmantaloutta. Vaikka asekauppa ei muodosta laajaa teollisuudenalaan itseensä, on sillä merkittävä vaikutuksia kansallisia ja paikallisia tasolla useissa valtioissa.

Suomen aseviennin osalta raportissa kiinnitetään huomiota suomalaisen sotatuoteviennin kasvuun ja kaksikäyttötuootteille myönnettyjen vientilupien kasvaneeseen määrään. Samalla huomioidaan Suomesta vuonna 2014 suuntautuneet aseviennit erityisesti Saudi-Arabiaan, joka on osallisena Jemenissä käynnissä olevassa konfliktissa. Tapaustutkimusten osalta raportissa tarkastellaan Patrian kranaatinheitinvientejä Saudi-Arabiaan ja Arabiemiraateikuntiin, Suomen muuttunutta vientipoliittikaa suhteessa Thaimaan, Bruneiin kohdistuneita kelleukevenevientejä, Suomen kautta tapahtuneen pimeänäkölaitteiden luvattoman kauttakuljetuksen aiheuttamaa rikostutkinnaa ja etäisyysmittareiden vientiä Ukrainaan.

Uutena osa-alueena raportissa käsitellään Suomen asetuontia ja suomalaisten puolustustarvikehankintojen poliittisia ja taloudellisia vaikutuksia. Tärkeä osa suomalaisissa puolustustarvikehankinnoissa on edellytysten vahvistaminen Natoon liittymiselle. Tapaustutkimuksena tässä yhteydessä nostetaan esiin Suomen puolustusvoimien materiaalihankinnat israelilaiselta puolustusmateriaalivalmistajalta.

JOHDANTO

SaferGlobe -tutkimusverkosto julkaisee asekauppa ja asevalvontaa käsitlevän raportin nyt seitsemännen kerran. Viime vuonna vaihdoinme raportin nimeksi Suomen asevalvontaraportti aiemman Suomen asevienti -nimen sijasta. Halusimme painottaa asevalvontanäkökulmaa ja tarkastella myös Suomen asetuontia. Tänä vuonna raportin sisältö on jaettu selkeämmin kahteen eri osaan, joista ensimmäinen käsittelee asevalvontaa ja toinen asekauppa.

Asevarustelulla on huomattavia vaikutuksia valtioiden sisäiseen ja kansainväliseen turvallisuuteen. Tämän vuoksi valtiot ovat rajoittaneet asevarustelua ja asekauppa lukuisin sopimuksin. Euroopan unionin jäsenvaltiot ovat esimerkiksi sopineet yhteisestä kannasta sotilasteknologian ja puolustustarvikkeiden viennin valvomiseksi.

Vaikka poliittista tahtoa sopimuksiin on löytynyt, niiden periaatteiden noudattaminen käytännössä on osoittautunut monimutkaiseksi. Asekaupan valvontan kannalta on tärkeää, että kauppa on läpinäkyvä ja sitä koskevat tiedot ovat mahdollisimman avoimesti saatavilla. Asevientiä, asetuontia ja asevalvontaa koskevat ratkaisut ovat poliittisia päätöksiä, joiden hahmottaminen saattaa olla vaikeaa. Suomen kansalaisilla tulisi olla mahdollisuus arvioida valtionsa politiikkaa myös näillä aloilla. Tämän vuoksi olemme pyrkineet kokoamaan näistä aiheista yleistajuisen lukupaketin.

Ei ole yhdentekevää, missä aseita käytetään ja kuka niitä käyttää. On eroa, menevätkö haulikot Kanadan poliisin virka-aseiksi vai päätyvätkö ne Meksikoon huumekartellin käyttöön. Asekaup-

paan liittyy moraalisia ulottuvuuksia ja monia arvokysymyksiä. Valtiot pyrkivät suojelemaan aluettaan ja kansalaisiaan asein, mutta ne voivat myös käyttää aseita sekä oman maansa että muiden valtioiden kansalaisten tappamiseen ja väkivallalla uhkaamiseen.

Tarkoituksemme on tarjota tietoa asekaupasta ja asevalvonnasta sekä erityisesti Suomen roolista niissä. Pyrimme tällä tavoin luomaan tietopohjaa yhteiskunnalliselle keskustelulle. Aiemmat raportit ovat herättäneet keskustela esimerkiksi Suomen asevientivalvonnan toimivuudesta sekä aseviennistä niin kutsuttuihin harmaan listan valtioihin.

Raportissa suurimman huomion saavat sotilaskäytöön tarkoitettut aseet. Niiden lisäksi raportti käsittelee siviilikäytöön tarkoitettuja aseita, kidutusvälineitä ja kaksikäyttötuoitteita. Rajat näiden kategorioiden välillä ovat osin tulkinnanvaraisia. Aina ei esimerkiksi ole selvää, onko kaupattu tuote tarkoitettu siviilikäytöön, eli ampumausrheiluun tai metsästykseen, vai sotilaskäytöön. Esimerkiksi vuonna 2011 Suomesta vietin Bahrainin asevoimille tarkkuuskiväärejä sotilaskäytöön. Samaan aikaan Bahrainin vietin tarkkuuskivääreihin tarkoitettuja patruunoita siviilikäytöön. Todellisuudessa nämä viennit liittyivät oletettavasti samaan asekauppaan. Raportti keskittyy pitkälti tavanomaisiin aseisiin, ydinaseita ja kemiallisia aseita käsitellään lähinnä tarkasteltessa asevalvontaa maailmanlaajuisesti.

Toimituskunta haluaa kiittää kaikkia niitä ihmisiä, jotka ovat moninaisilla tavoilla auttaneet raportin valmiaksi saamisessa.

Osa I

Asevalvonta

ASEVALVONTA MAAILMAN- LAAJUISESTI

ASEKAUPPASOPIMUS ASTUI VOIMAAN
JOULUNA 2014

Huhtikuussa 2013 YK:ssa solmittu kansainvälinen asekauppasopimus (Arms Trade Treaty, ATT)¹ astui voimaan jouluaattona 24.12.2014 sen jälkeen, kun ensimmäiset 50 maata olivat ratifioineet sen. Kansainvälisten tavanomaisen aseiden kaupan parempaan valvonnan ja laittoman kaupan kitkemiseen tähtäävä sopimus solmittiin aseiden riisuntaneuvotteluiden mittakaavassa enätysajassa. Syyskuuhun 2015 mennessä sopimukseen oli liittynyt 73 valtiota ja 57 muuta oli allekirjoittanut sen. Sopimusta aktiivisesti ajanut Suomi liittyi siihen muiden EU-maiden tapaan ensimmäisten joukossa.

Sopimuksen tavoitteena on luoda aikaisempaa vakaampi toimintaympäristö YK:n ja muiden järjestöjen antamalle humanitäärисelle avulle, rauhan turvaamiselle ja konfliktien jälkeiselle rauhan rakentamiselle sekä yhteisesti sovittujen kehystavoitteiden saavuttamiselle. Sopimuksen toimeenpanon mahdollisuksia on sen alkumetreil-

lä arvosteltu siitä, että monet suuret asetuottajamaat, kuten Venäjä ja Kiina, ovat jättäytyneet sen ulkopuolelle. Vaikka Yhdysvallat on allekirjoittanut sopimuksen, sen ei odoteta lähitulevaisuudessa liittyvän siihen ainakaan täysimääräisesti.

Sopimus tuo odotettua lisäarvoa ainoastaan, mikäli mahdollisimman monet valtiot, pienet ja suuret, aseiden tuottajat ja tuojat eri mantereilla liittyvät siihen mahdollisimman pian. Eri tahot ovatkin aktiivisesti tarjonneet taloudellista tukea sopimuksen universaalisuustavoitteen saavuttamiseksi. Tulevaisuuden kannalta suuri merkitys tulee olemaan myös muilla sopimuksien toimeenpanoa tukevilla toimilla, kuten vuosittaisilla tapaamisilla, Geneveen perustettavalla sihteeristöllä ja raportoinnilla. Näistä päättävä ensimmäinen osapuolikokous järjestettiin Meksikon Cancunissa elokuun lopulla. Kokous onnistui sillle asetetuissa tavoitteissa ja loi hyvän pohjan todellisen toimeenpanotyön aloittamiselle. Seuraava osapuolikokous järjestetään Genovessä vuoden

Kansainvälinen asekauppasopimus tuo odotettua lisäarvoa ainoastaan, mikäli mahdollisimman monet valtiot liittyvät siihen mahdollisimman pian.

EU-parlamentti perääkuuluttaa EU:n yhteistä näkemystä miehittämättömistä lentokoneista ja ilmaisee huolteen tunteisutensa niiden käytöstä kansainvälisen oikeuden vastaisesti.

2016 jälkimmäisellä puoliskolla. Suomi on yksi kokouksen varapuheenjohtajista.

UUSIA ASKELIA PIENASEIDEN JA AMMUSTEN KANSAINVÄLISESSÄ VALVONNASSA

Vuonna 2012 julkaistujen YK:n ensimäisten kansainvälisten pienasekäytänteiden (International Small Arms Control Standards, ISACS) kehittämistä ja käytön levitystä jatketaan edelleen. Maiden asevalvonnan itsearvioinnin helpottamiseksi ja lisätiedon tuottamiseksi pienasekontrollin nykytilasta on kehitetty tietokonepohjaisia sovelluksia. Niiden avulla voidaan esimerkiksi yhtenäistää lainsääntöä sekä aseiden merkitsemis-, varastointi- ja tuhoamiskäytäntöjä. Sovelluksia voidaan myös käyttää pienaseiden laajempien vaikutusten, kuten sukupuolittuneen väkivallan vähentämiseen tähtäävien toimien arviontiin. Aseisiin keskittyvä ISACS:n lisäksi YK:n sihteeristö on kehittänyt tavanomaisten ammusten teknisen varastohallinnan oppaan (International Ammunition Technical Guidelines, IATG), jolla pyritään parantamaan ammusvarastojen turvallisuutta ja estämään varkauksia.

Työ pienaseiden kontrollin ja puolustustarvikkeiden kaupan sääntöjen yhtenäistämiseksi jatkuu myös EU:n tasolla. Unioni tukee aktiivisesti aseiden kansainvälisen kaupan vahvempaa säätyä ensisijassa asekauppasopimuksen avulla. Samalla unioni haluaa vahvistaa omien puolustustarvikemarkkinoidensa kilpailuasemaa poistamalla EU:n sisäistä byrokratiaa. Uusia säädöksiä tai direktiivejä aiheesta ei kuluvan vuoden aikana hyväksytty, mutta Suomessakin keskusteltiin siitä, tulisiko aiempina vuosina sovitut yhteisistä pelisääntöjä laajentaa koskemaan enenevässä määrin niin Euroopan ulkopuolelle suuntautuvaa kauppaan kuin myös esimerkiksi aseiden yksityisomistusta.

RYPÄLEASEET KIELTÄVÄÄN SOPIMUKSEEN LIITTYMISTÄ SAADAAN ODOTELLA

Rypäleaseet kieltävällä sopimuksella tähdätään parempaan sodan oikeussääntöjen noudattamiseen kielämällä sellaisten rypäleaseiden käyttö, joissa ei ole itsetuhomekanismia. Asetypin ongelmakohtia ovat niin kutsuttujen tytärammusten leväminen laajalle alueelle, räjähdejäte sekä raivaamistyön kalleus ja vaivalloisuus.

Suomen liittymistä rypäleaseet kieltävään sopimukseen saadaan toistaiseksi odotella. Sopimuksen viides jäsenkokous kokoontui ilman Suomea Costa Ricassa syksyllä 2014. Ensimmäinen tarkastelukonferenssi järjestettiin Kroatiassa syyskuussa 2015².

EU:ssa RISTIRIIATISIA VIESTEJÄ MIEHITTÄMÄTTÖMISTÄ LENTOKONEISTA

EU on tuonut maahanmuuton hallintaan sotilaallisen näkökulman ja kamalla 31 miljoonaa euroa kolmeen miehittämättömiin lentokoneiden tutkimushankkeeseen. Yhdessä näistä hankkeista testataan ensi kertaa ”kulkuneuvojen hidastamiseen ja pysäytämiseen”³ tähtäävän poliisi-ilma-asejärjestelmän käytötä⁴. AEROCEPTOR- ja CLOSEYE-hankkeiden koelennot tehdään loppuvuodesta 2015⁵. SUNNY-hankkeen koelennot toteutetaan loppuvuodesta 2016 Espanjasta, Latviasta ja Ruotsista hankituilla miehittämättömillä lentokoneilla⁶.

Samanaikaisesti EU-parlamenti perääkuuluttaa yhteistä EU:n näkemystä ja ilmaisee huolteen tunteisutensa aseistettujen miehittämättömiin lentokoneiden käytöstä kansainvälisen oikeuden vastaisesti⁷. Aseistettujen miehittämättömiin lentokoneiden käytön oikeudellisista näkökohdistaan kannat vaihtelevat suuresti⁸. Myös Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen päätlausearma kehottaa varovaisuuteen ja oikeusvastuuun toteutumisen vaatimiin

Taulukko 1: Muutokset asevalvontasopimuksissa 1.8.2014 – 31.7.2015

SOPIMUS	ALLEKIRJOITTANEITA YHTEENSÄ	UUDET RATIFIOINNIT/ JÄSENET	RATIFIOINUT/ JÄSENIÄ YHTEENSÄ	SUOMI
Asekauppasopimus	130	31	72	2013
Kemiallisen aseen kieltosopimus	165	Myanmar	191	1995
Biologisen aseen kieltosopimus	110	Myanmar, Mauritania, Andorra	171	1974
Ydinkieltosopimus	183	Kongo, Angola	164	1999
Tavanomaisia aseita koskeva sopimus	50	Irak, Grenada, Palestiina, Algeria	121	1982
Rypäleaseet kieltävä sopimus	108	Belize, Kongo, Guinea, Guyana, Palestiina, Paraguay, Kanada	94	ei jäsen

järjestelyihin miehittämättömiin lentokoneiden käytössä. Lisäksi neuvosto suosittaa Euroopan maiden näkemysten selvittämistä ja yhtenäistämistä⁹. ”kehittää kansainvälistä yhteistyötä radioaktiivisten aineiden havaitsemiseksi”¹³.

NÄKEMYKSET YDINSERIISUNNAN MAHDOLLISUUKSISTA KAUKANA TOISISTAAN

Aseriisuntakonferenssissa nähtiin keväällä 2015 sekä Ranskan esittämä fisisilimateriaalia koskeva sopimusluonnos että asiantuntijaryhmän (Group of Governmental Experts) raportti samasta aiheesta¹⁰. Odotusten mukaisesti Pakistan tyrmäsi molemmat kansalliseen turvallisuuteensa vedoten¹¹. GGE-asiantuntijaryhmässä Suomea edusti Olli Heinonen.

YK:n yleiskokouksen vuonna 2012 perustama avoin työryhmä monenkeskisten aseriisuntaneuvottelujen edistämiseksi typistettiin seuraavana vuonna pääsihteerin selvitystöksi jäsenvaltioiden mielipiteistä ja ideoista. Selvityksen tulosten valossa on selvää, että valtioiden näkemykset ydinaserisunnan mahdollisuksista ovat edelleen hyvin kaukana toisistaan.¹²

Suomi isännöi ydinterrorisminvastaisen aloitteen GICNT:n (Global Initiative to Combat Nuclear Terrorism) kokouksen 16.–17.6.2015. Kari Peräjärvi Säteilyturvakeskuksesta valittiin puheenjohtajaksi työryhmään, joka ydinsulkusopista tukevina.

Kokouksen epäonnistuminen oli takaisku ydinaseriemiille siinä mielessä, että yhteisymmärrystä ydinsulkusopimuksen tulevaisuudesta ei syntynyt, eikä ydinaseriisunta siltä osin edennyt.

Sopimusta Iranin ydinaseohjelmasta kiiteltyin tuoreeltaan sen laajuudesta ja valvonnan yksityiskohtaisuudesta.

Jo vuonna 1995 alulle pantu aloite pyrkimyksestä joukkotuhoaseista vapaan Lähi-idän luomiseksi ei viime vuosina ole ottanut tulta alleen. Siihen tähtäävän kokouksen järjestelyiden koordinaatiosta vastaamaan nimetyn Suomen Jaakko Laajavan ponnistelut eivät ole tuottaneet juurikaan tulosta. Vaikka edistystäkin on tapahtunut, loppilista läpimurtoa ei ole saatu aikaan erityisesti Israelin ja Iranin välisen syvänen epäluulon aiheuttaman kitkan takia. Tarkastelukokouksenkin kaatumisen taustalla oli lopulta ei-jäsenmaa Israel, joka ilmoitti, ettei se hyväksy tavoitetta Lähi-idän aseriisuntakongressista ilman sen omaa sitoutumista tai suostumusta. Tässä tilanteessa Yhdysvallat Kanadan ja Iso-Britannian tukevana kaatoi koko loppuasiakirjan.

Kokouksen epäonnistuminen oli takaisku ydinaseriemiille siinä mielessä, että yhteisymmärrystä ydinsulkusopimuksen tulevaisuudesta ei syntynyt, eikä ydinaseriisunta siltä osin edennyt. Monet maat ja kansalaisjärjestöt pitivät loppulolosta kuitenkin positiivisena, koska epäonnistuminen antoi lisäpontta viime vuosina vahvassa nousussa olleelle liikkeelle, joka keskittyy ydinaseiden humanitaarisin vaikutuksiin ja tähtää niiden täyskieltoon.

HUMANITAARISTEN VAIKUTUSTEN ALOITE TÄHTÄÄ YDINASEKIELTOON

Joulukuussa 2014 Wienissä järjestettiin kolmas kokous ydinaseiden humanitaarisin vaikutuksiin keskittyneestä aloitteesta. Kokouksen osallistujalistasta kattoi totuttuun tapaan Suomen, mutta myös ensi kertaa ydinasevaltiot Pakistanin, Iso-Britannian ja Yhdysvallat¹⁴.

Iso-Britannia ja Yhdysvallat ilmiasivat tytyväisyytensä nykyjärjestelyyn eli ydinsulkusopimukseen: Hävittämisen sijaan tärkeämpää on estää ydinaseiden leväminen sekä pitää aset turvassa ja järjestelmät ajan tasalla. Suomi tuki näitä pyrkimyksiä korostamalla ydinasevaltioiden osallistumi-

sen tärkeyttä ydinaseriisuntadialogiin ja -prosesseihin ja kehotti keskittymään tilapäisratkaisuihin.¹⁵

Kokouksen loppuasiakirja ja 113¹⁶ valtion allekirjoituksen kerännyt Itävallan vetoomus ydinasekiellon puolesta luovutettiin aseriisuntakongressille¹⁷. Suomi ei vielä ole allekirjoittanut Itävallan vetoomusta¹⁸ mutta liittyi humanitaarisen aloitteen 156 valtion joukkoon yhteislausunnolla ydinsulkusopimuksen tarkastelukonferenssissa¹⁹.

International Campaign to Abolish Nuclear Weapons (ICAN) järjesti erilaisen Civil Society Forum -kansalaissjärjestösuuden Wienin valtiollisen kokouksen edellä. Niin ICANin kuin humanitaarisen aloitteenkin^{20 21} loppuvaihteena on ydinasekielto. Näemykset kiellon toteutustavasta ja ai-kataulusta kuitenkin vaihtelevat myös kansalaisyhteiskunnan toimijoiden keskuudessa.

VUOSIA JATKUNUT KIISTA IRANIN YDINASEOHJELMASTA RATKAISTIIN

Neuvottelut Iranin ydinohjelmasta saatiin päätkseen heinäkuussa 2015, kun Iran ja sen vastapuolina neuvottelleet Yhdysvallat, Venäjä, Kiina, Ranska, Saksa ja Iso-Britannia pääsivät yhteisymmärrykseen sopimuksesta. Sopimuksen tavoitteena on asettaa Iranin ydinohjelma tiukkojen rajoitteiden ja kansainvälisen valvonnan alaiseksi seuraavaksi kymmeneksi vuodeksi. Tämän jälkeen rajoitteet on tarkoitettu purkaa asteittain. Edistystä 12 vuotta jatkuneissa neuvotteluissa tavoit jo ennakkosopimukset marraskuussa 2014 ja huhtikuussa 2015. Konkaisuudessaan neuvottelujen tahti kiristyi huomattavasti Irania vuodesta 2013 hallinneen presidentti Hassan Ruhanin kaudella.

Neuvotteluiden viime hetken kuumimpia kiistakykyisiä olivat kansainvälisen tarkastusten salliminen Iranin sotilasteollisuuden laitoksiin

sekä se, kuinka paljon Iran saa rikastaa uraania tutkimus- ja kehitystoiminuksaan. Tiiviisti neuvotteltiin myös Iranille asetettujen talouspakkotteiden purkamisesta. Lopullista sopimusta kiiteltiin tuoreeltaan sen laajuudesta ja valvonnan yksityiskohtaisuudesta sekä neuvottelijoiden molemmen puolisesta valmiudesta kompromisseihin. Kysymykset kansainvälisistä tarkastuksista ja talouspakkotteiden lieventämisestä määrittävät pitkälti sopimuksen toimenpanon onnistumisen.

Erityisesti Israel ja muut Lähi-idän maat ilmiasivat epäilynsä sopimusta kohtaan heti tuoreeltaan, ja se aiheutti kiivasta keskustelua myös Yhdysvaltain kongressissa. Skeptismiä pelkäävät sopimuksen antaneen Iranille suojan kansainvälistä turvallisutta uhkaavan ydinaseohjelmansa jatkamiseen. Onnistuessaan sopimus voi kuitenkin merkittävästi tukea ydinaseriisunttaa ja olla askel myös kohti Lähi-idän ydinaseetonta vyöhykettä.

ASEVALVONTA SUOMESSA

EU:n ja YK:n asettamien asevientikieltojen jälkeen tärkein Suomen asevientiä säätelvä ohjeistus on EU:n sotilasteknologian ja puolustustarvikkeiden viennin yhteen kanta²². Sillä tarkoitetaan kahdeksaa vientiperustetta, joissa korostetaan kansainvälisen sopimusten ja ihmisoikeuksien noudattamista. Halutessaan jokainen jäsenvaltio voi harjoittaa myös yhteistä kantaa tiukempia viennin arviointiperusteita. EU:n vientiperusteet koskevat vain Euroopan talousalueen ulkopuolelle menevää vientiä. Käytännössä noin 15–30 prosenttia Suomen viennistä arvioidaan yhteisen kannan mukaisesti²³. Suomessa vientiä säädellään lisäksi puolustustarvikkeiden vientilaille²⁴, joka koskee Euroopan unionin yhteisessä puolustustarvikkeluellossa²⁵ määriteltyjä erityisesti sotilaskäyttöön suunniteltuja tuotteita sekä ampuva-aselailla²⁶, jonka alle kuuluvat ei-sotatuotteiksi katsottavien ampuva-aseiden, aseen osien, patruunoineen ja erityisen vaarallisten ammusten vienti, tuonti ja kauttakuljetus.

VIENTILUVAT KÄSITELLÄÄN USEALLA ERI VIRANOMAISELLA

Käytännössä viejän on itse selvitetävä vaaditaanko tuotteen viennille lupa vai ei ja miltä viranomaiselta vientilupaa haetaan. Vientiluvat käsitellään useassa eri virastossa riippuen tuotteesta. Kaksikäyttötuotteiden²⁷ luvat myöntää ulkoasiainministeriö ja kidutusvälineiden sekä kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanossa käytettävien tuotteiden tuonti- ja vientiluvat käsitellään sisäasiainministeriön poliisiosastolla. Kaksikäyttötuotteille myönnetyt vuosittain useita satoja vientilupia pääasiassa korkean teknologian yrityksille. Sotatuotteiden vientiluvat haetaan puolustusministeriöstä ja ei-sotatuotteiksi katsottavien ampuva-aseiden ja niiden osien luvat poliisihallituksesta. Puolustusvoimien toteuttamat tilapäiset

Asevientikieltojen jälkeen tärkein Suomen asevientiä säätelvä ohjeistus on EU:n sotilasteknologian ja puolustustarvikkeiden viennin yhteen kanta.

Merkittävän viennin sitominen euromääriseen rajaan ei huomioi viennin merkittävyyttä vastaanottajan kannalta.

set viennit eivät kuulu lupajärjestelmän piiriin.

Puolustusministeriön ja poliisihallituksen välinen työnjako perustuu tuotteiden jaotteluun sotilas- tai siviili-tuotteiksi. Viitteellisenä ohjeistuksena käytetään EU:n puolustustarvikkelueteloa, joka ei EU:n yhteisen kannan mukaan kuitenkaan korvaa kansallista luettelointia. Suomessa ei ole käytössä tuotekohtaisia listoja siitä, mille lupaviranomaiselle mitkäkin tuotteet kuuluvat ja mille tuotteille ylipäänsä pitää hakea vientilupaa. Asiasta päätetään aina tapauskohtaisesti, mikä heikentää prosessin ennustettavuutta.

VASTAANOTTAJA SEKÄ KÄYTTÖTARKOITUS MÄÄRITTELEVÄT MYÖNNETTÄVÄN LUPATYYPIN

Euroopan talousalueen ulkopuolisiin maihin myönnetään vientilupia, kun taas ETA-alueen sisällä tapahtuvista vienneistä puhutaan siirtoina. Siirtolupia on kolmenlaisia: yksittäisluvalla saa viedä yhden kerran luvassa ilmoitettuja tuotteita määrätyn kappalemääränpäähän erikseen ilmoitetulle vastaanottajalle. Koontiluvalla tuotteita saa viedä useille vastaanottajille useita erillisiä kertoja. Yleisiä siirtolupia on viidenlaisia riippuen siiron tarkoituksesta sekä vastaanottajasta ja materiaaliluokasta, jotka perustuvat jakoon taistelumateriaalin ja ei-tuhoa tuottavan materiaalin sekä valtion viranomaisten ja yritysten välillä. Tulli seuraa yleisen siirtoluvan käyttöä tilastoimalla vientimääriä, jotka perustuvat yritysten tulaisilmoituksessa antamiin tietoihin. Yleiset siirtoluvat julkaistaan puolustusministeriön verkkosivulla, mutta ennen niiden käyttöä yrityksen on haettava rekisteröintiä ministeriöön, jotta yrityksen liiketoiminnan luonne sekä kyky noudattaa vientisäädöksiä voidaan arvioida ja yritys voi saada niin kutsutun luotettavuustodistuksen.

Lisäksi kauttakulkuihin, jolloin tuote on korkeintaan kaksi viikkoa Suo-

men rajojen sisällä, vaaditaan kauttakulkulupa. Välityslupia taas haetaan, kun suomalainen henkilö tai yritys myy sotatuotteita, mutta itse tuotteet eivät vältämättä koskaan käy Suomessa. Jälleenvieltiluvilla toiseen maahan viedyt suomalaiset puolustustarvikkeet viedään edelleen kolmanteen maahan. Esittely- sekä testivientilupia myönnestään mm. alan messuja varten. Tällöin tuotteiden on palattava takaisin Suomeen viennin tarkoitukseen täyttyvä eikä lupa ole tae myöhemmän vientiluvan saamiselle.

VAIN EUROOPAN TALOUSALUEEN ULKOPUOLISIIN MAIHIN HAETTAVAT VIENTILUVAT KÄYVÄT LÄPI POLIITTISEN ARVIOINNIN

ETA-alueen ulkopuolelle myönnestään vain yksittäislupia, joiden myöntämistä edeltää ulkoasiainministeriön tekemä ulko- ja turvallisuuspoliittinen (UTP) lausunto. Lausunto koskee sotatuotteita sekä tarpeen mukaan myös siviiliaseita sekä kaksikäytötuotteita. Arviota ei tehdä siirtolupiin eikä vientilipiin valtioneuvoston luottavaksi arvioimiin valtioihin, joita ovat Australia, Japani, Kanada, Sveitsi, Uusi-Seelanti ja Yhdysvallat.²⁸

UTP-lausunnot ovat salaisia asia-kirjoja, koska ne voivat paljastaa arkaluontoisia asioita maiden välisistä suhteista. Ulkoministeriön lausunnot toimitetaan vientilupaviranomaiselle, joka käyttää niitä vientilupaa varten tehtävässä kokonaisharkinnassa.

Puolustusministeriö saa lisäksi sotatuotteiden osalta kokonaisharkinnan tueksi asiantuntija-apua kuukausittain kokoontuvalta maastavientiasioiden työryhmältä, johon kuuluu jäseniä puolustus- ja ulkoministeriöstä, pääesikunnasta, poliisihallituksesta, Tullista sekä Suojelupoliisista.

Sotatuotteiden osalta valtioneuvosto on ylin lupaviranomainen, vaikka suurin osa päätöksistä tehdäänkin puolustusministeriössä. Valtioneuvos-

ton päättäväksi tulevat kaikki taistelumateriaaliluokkiin²⁹ kuuluvat lupahakemukset silloin kun vienti on taloudelliselta arvoltaan huomattavan suuri, käytännössä yli miljoona euroa, tai jos ”asian ulko- ja turvallisuuspoliittinen merkitys sitä edellyttää”³⁰. Merkittävän viennin sitominen euromääriseen rajaan suhteuttaa viennin merkittävyyden ainoastaan viejämaan tilanteeseen eikä huomioi viennin merkittävyyttä vastaanottajan kannalta³¹.

LUPIEN EPÄÄMINEN JA PERUUTTAMINEN ON HARVINAISTA

Kielteisistä sekä jo myönnetyjen lupien peruuttamisista on EU:n yhteisen kannan mukaan tehtävä niin sanottu epämäisilmoitus muille jäsenmaille. Kielteiset päätökset säilyvät EU:n tiedokannassa kolme vuotta ja sinä aikana luvan myöntämisen estäneen perusteen on osoitettava poistuneen vaikuttaen näin myös muiden jäsen maiden vientipolitiikkaan. Kaikki tosiasialliset kielteiset päätökset eivät kuitenkaan tule esille, sillä yritykset voivat vetää lupahakemuksensa pois missä tahansa vaiheessa prosessia. Yritykset voivat myös etukäteen tiedustella viranomaisilta hakemusten läpimenomahdollisuksia pyytämällä ennakkolausunnon tai epävirallista neuvoa asiassa vastuuliselta virkamiestaholta. Käytännössä lupaviranomaiset myös saattavat pyytää yrityksiä olemaan hakematta uusia lupia tai olemaan käytämättä jo myönnettyjä, usein useita vuosia voimassa olevia lupia. Lupakäsittelyt myös voidaan yksinkertaisesti jättää kesken, jolloin epämäisilmoitusta ei tarvitse tehdä ja prosessi voi jatkua normaalista luvan myöntämisen esteenä olleen tilanteen mentyä ohi.

Vuonna 2014 puolustusministeriö eväsi yhteensä viisi lupahakemusta. Kielteisiä päätöksiä ei raportoida, mutta päätökset saa tilattua julkisulainsäädännön mukaan³². Kielteissä päätöksissä oli kyse yhteensä viiden kivääriin

viennistä Venäjälle sekä pimeänkölitteiden ja suojarusteiden viennistä Thaimaan puolustusvoimille³³.

ASEVIENNIN LÄPINÄKYVYDESSÄ EI PARANNUKSIA

Poliisihallituksen myöntämät luvat ovat edelleen salaisia. Myöskään poliisihallituksen alaisen viennin taloudellista arvoa tai toteutunutta vientiä ei tilastoida. Tullitilastoista voidaan laskea suuntaa-antavia arvioita, mutta samassa tulliluokassa voi olla sekä siviiliaseiden että sotatuotteiden vientiä³⁴.

Puolustusministeriö myönsi vuonna 2014 puolustustarvikkeiden vienneille reilut kaksisataa lupaa, joista suurin osa oli siirtolupia. Valtioneuvoston päätöksellä annettiin viisi vientilupaa, jotka koskivat muun muassa Sakon tarkkuuskiväärien vientejä Yhdysvaltoihin ja Australiaan, Boomeranger veneiden vientiä Bruneihin³⁵, Scott Health and Safety Oy:n suojaamaskien lisäosien vientiä Turkiin sekä Patrian ajoneuvojen vientilupaa, jossa määrämaaksi oli merkitty Kanada, Yhdysvallat ja Saudi-Arabia.

Myönnetyjen ja evättyjen lupien tilastoja selvittäessään SaferGlobe teki yhteistyötä MTV3:n kanssa, sillä puolustusministeriöstä ei pyynnöistä huolimatta toimitettu SaferGlobelle kaikkia lupapäätöksiä. Kyseessä lienee ihmilonnen erehdys, vaikka selitystä lupien toimittamatta jättämiselle ei saatukaan.

Puolustusministeriön raportti toteutuneista vienneistä ei ollut valmistunut 30.6. mennessä, joka on vuodesta 2016 alkaen ATT:n määrittelemä määräaika edeltävänä vuonna toteutuneiden vienien raportoinnille³⁶. Kauttakulkujen, jälleenvieltiluvien ja esittelyviennit eivät edelleenkään sisälly raporttiin. Suomen vientivalvontajärjestelmän haasteena onkin tulevaisuudessa sovittaa kansalliset raportointikäytännöt yhteen kansainvälisen avoimuusregiimien, kuten asekauppasopimuksen alaisen vuositaisen maaraportoinnin, kanssa.

Vuonna 2014 puolustusministeriö eväsi yhteensä viisi lupahakemusta.

Myönnetyjen ja evättyjen lupien tilastoja selvittäessään SaferGlobe teki yhteistyötä MTV3:n kanssa, sillä puolustusministeriöstä ei pyynnöistä huolimatta toimitettu SaferGlobelle kaikkia lupapäätöksiä.

Puolustusministeriön raportti toteutuneista vienneistä ei ollut valmistunut 30.6. mennessä.

Taulukko 2: Suomen asevalvonnan läpinäkyvyys

	SIVILIASEET JA -PATRUUNAT	KIDUTUSVÄLINEASESETUS	KAKSIKÄYTÖTTÖUOTTEET	SOTATUOTEET
				
RAPORTointi				
Vastuuviranomaisen raportoi	■	*	□	■
LÄPINÄKYVYYS				
Raportti saatavilla verkosta 30.6. mennenä	■	■	□	□
Tietopyyntöön vastattu lakisääteisessä ajassa	■	■	■	■
Vientiluvat julkisia asiakirjoja	■	□	□	■
KATTAVUUUS				
Sisältää taustatiedot (lainsäädentö)	■	■	□	□
Kauttakulku	■	□	□	□
Jälleenviesti	■	□	□	□
Kielteiset vientilupapäätökset	■	□	□	□
Lupien yhteismäärä (kpl)	■	■	□	□
Lupien jakautuminen maittain	■	■	□	□
Lupien jakautuminen materiaalikategorioittain	■	■	□	□
Tuotteiden kappalemäärä	■	■	□	□
Toteutunut vienti (kpl)	■	■	□	□
Toteutunut vienti (€)	■	■	□	□
TIEDOT YKSITTÄISESTÄ VIENNISTÄ				
Tuotteen yksilöivä tieto	■	■	□	□
Tuotteen viejä	■	■	□	□
Tuotteen vastaanottaja	■	■	□	□
Loppukäyttömaa	■	■	□	□
Tuotteen loppukäyttäjä	■	■	□	□

■ kyllä

■ ei

* Raportin sijasta julkistaan tilasto ja tämä arvointi on tehty sen perusteella.

□ Tietoa ei saatu tai kohta ei päde kyseiseen tuotteeseen

Laatikko 1: Pohjoismaisen aseviennin ongelmana erityisesti uudelleen- myynnin valvonta

Suomella ja muilla Pohjoismailla on kansainvälisti verraten pitkä historia sotatarvikienin lainsääädännön kehityksessä ja aseventipoliikan säänteelyssä. Pohjoismaat ovat myös jo pitkään aktiivisesti osallistuneet alan kansainväliin ja alueellisiin aloitteisiin, viimeisimpänä esimerkkinä vuonna 2014 voimaan astuneen kansainväisen asekauppasopimuksen (ATT) neuvottelu ja toimeenpano. Sopimukseen liittyminen ei vaatinut esimerkiksi Suomelta mitään lisätöitä, sillä Suomen lainsäädentö vastasi asekauppasopimuksen ja Euroopan unionin yhteisen aseventikannan edellytyksiä jo entuudestaan.

Huolimatta pitkälle kehitetyistä järjestelmistä Pohjoismaiden vientivalvonnassa on havaittavissa ongelmakohtia, joiden tiedostamisesta saattaa olla hyötyä sekä muille ATT:n jäsenmaille että sopimukseen liittymistä harkitseville valtioille. Parannettavaa olisi erityisesti kerran myytyjen aseiden mahdollisen uudelleenviennin valvonnassa.

Nykyisellään vietyjen aseiden loppukäyttöä ei systemaattisesti valvota, eikä vientilupaa myöntäessä aina vaadita ostajalta sitoumuksia rajoittamaan tuotteiden mahdollista uudelleenvienniä. Tämä mahdollistaa pohjoismaisten aseiden päätymisen asekauppasopimuksen vastaisesti esimerkiksi konfliktialueille, ihmisoikeusrikkoille tai muille käyttäjille, joille Pohjoismaat eivät myöntäisi vientilupia.

Pohjoismaiden tulisikin sisällyttää jälleenviesti ja loppukäyttöä säätelvät ehdot kaikkiin vientilu-

piinsa. Jotta loppukäytösopimus ja muiden loppukäytööt koskevien asiakirjojen noudattamista voitaisiin paremmin valvoa ja parantaa, tulisi myös jatkaa satunaistarkastuksia tuotteiden toimittamisen jälkeen. Näin voidaan varmistua siitä, että viedyt tarvikkeet ovat niille tarkoitettuilla käytäjillä. Tällä hetkellä tarkastuksia suoritetaan harvoin ja vain tietyissä maissa. Jatkossa käytäntöä olisi hyvä harjoittaa aktiivisemmin ja ulottaa tarkastukset koskemaan myös pitkäaikaisia ja luotettavaksi koettuja kauppakumppaneita. Koska tarkastusten tekeminen vaatii resurseja, voisi yhteistyötä niiden tekemisessä harkita esimerkiksi Pohjoismaiden tai muiden EU-edustustojen kesken. Toimiakseen tehokkaasti kansalliset vientivalvontajärjestelmät tarvitsevat teknistä osaamista, tiedonvaihtoa ja avoimuutta sekä valmiutta tarvittaessa arvioida ja muuttaa rakenteita ja toimintapoja.

Tutkimus Pohjoismaiden asevalvontajärjestelmistä osoittaa, että siviiliaseiden vientivalvonnan keskittämällä yhden lupaviranomaisen vastuulle on monia myönteisiä vaikutuksia voimavarojen optimoinnista valvonnan selkeyttämiseen ja riskiarvioinnin kattavuuden takaamiseen. Kun kansainvälisti videntvalvontaa kehitetään kohti yhden lupaviranomaisen järjestelmää, jakautuu valvontavastuu Suomessa vielä vankasti usean eri lupaviranomaisen välille.

Nykyinen tuotteiden jako sotila- ja siviilikäytöön tuo potentiaalisia porsaanreikiä asevalvonnan asetuksiin. Aseiden vienti siviilikäytöön voi asianmukaisen valvonnan puuttuessa johtaa samalaisiin kärsimyksiin ja rikkomuksiin kuin sotilaatuotteiden vienti. Riskiarviointiin tulisi myös aina sisällyttää kattava analyysi samalle loppukäyttäjälle tai samaan koh-

teeseen aiemmin haetusta luvista.

Pohjoismaissa tehty tutkimus osoittaa, että parlamentaarinen valvonta, esimerkiksi puolusttarvikkeiden erikoistuneen parlamentaarisen komitean tai muiden säännöllisten keskusteluiden kautta, on hyvä tapa varmistaa edustuksellisen demokratian toteutumien kansallisessa aseviennipoliitikassa.

Aseventivalvonnan edustuksellisuutta voitaisiin edelleen parantaa lisäämällä viennin avoimuutta erityisesti tilastoinnin ja raportoinnin osalta. Suomi on Pohjoismaista ainosa, joka ei ole sähköistänyt vientilupien hakujärjestelmäänsä. Läpinäkyvyyttä voitaisiin lisätä myös pitämällä järjestelmällisesti kirja sekä myöntänytystä luvista että itse viennistä. Tilastoihin tulisi sisällyttää kaikki luvitetut tavanomaiset aseet muukaan lukien sekä puolusttarvitke- että siviilivienti.

Viime vuosina kasvanut tietoisuus asekauppojen tahattomista negatiivisista seurauksista ja aseiden hallitsemattoman käytön aiheuttamista kärsimyksistä on osunut ajallisesti yhteen puolustusteollisuuden jatkuvan kansainvälistymisen kanssa: Länsimaiden puolustusbudjetit ovat supistuneet samalla, kun aseiden kysyntä muualla, myös kehitysmaissa, on jatkuvassa kasvussa.

Pohjoismaitakin on kritisoidu niiden viimeaisista päätöksistä viedä yhä enemmän sotatarvikkeita epävakaille alueille ja epädemokraattisiin maihin. Toisaalta Pohjoismaiden aktiivinen mukanaolo asekauppasopimuksessa sekä esimerkiksi Ruotsissa hiljattain tehty ehdotus aseviennin demokratiakriteeristöstä osoittavat, että asekaupan eettisyys ja myynnin pitkäaikaiset seuraukset ovat tärkeitä pohjoismaisen videntvalvonnan elementejä. Niiden kehittämistä täytyy jatkaa tulevaisuudessakin.

SaferGlobe julkaisi kesällä 2015 tutkimuksen Pohjoismaiden aseventivalvontajärjestelmistä. Sen tarkoituksena oli löytää Pohjoismaista hyviä asevalvonnan käytäntöjä ja työkaluja vastaamaan asevalvonnan tulevaisuuden haasteisiin sekä tukea globaalilla tasolla kansainvälichen asekauppasopimuksen toimeenpanoa. Raportti on ladattavissa SaferGloben sivulta, <http://www.saferglobe.fi/?p=2624>.

Osa II

Asekauppa

MAAILMAN SOTATUOTE- KAUPPA 2014

KIINA NOUSI KOLMANNEKSI SUURIMMaksi VIEJÄMAAKSI

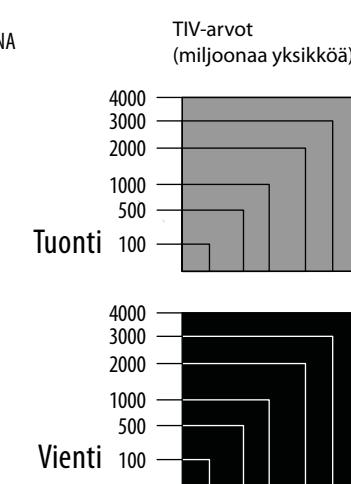
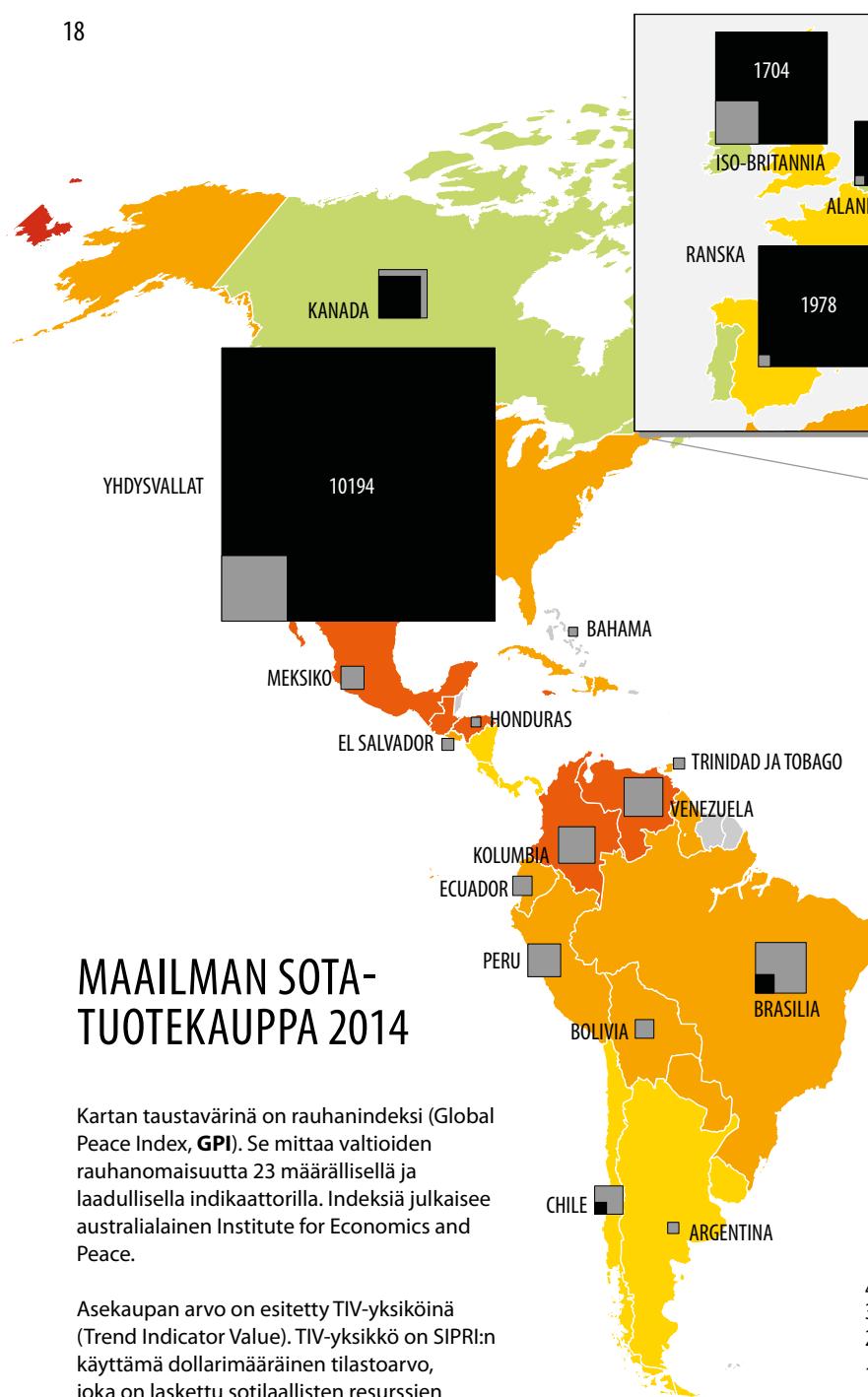
Viisivuotisjaksolla 2010–2014 maailman asevientien kokonaismäärä oli 16 prosenttia korkeampi kuin edeltävällä viisivuotisjaksolla 2005–2009. Viisi suurinta viejämaata olivat Yhdysvallat, Venäjä, Kiina, Saksa ja Ranska. Merkittävä on, että, vertailtaessa viisivuotisjaksoja 2010–2014 ja 2005–2009, Kiina on noussut Saksan ohitse kolmanneksi suurimmaksi aseviejäksi. Yhteensä viiden suurimman viejämaan osuus maailman asevienneistä oli 74 prosenttia. Yhdysvaltojen viennin määrä kasvoi näinä vuosina peräti 23 prosenttia.³⁷ SIPRI:n asiantuntijoiden mukaan viennin kasvua selittää ainakin osittain se, että Yhdysvallat pyrkii viennin avulla ylläpitämään olemassa olevaa tuotantokapasiteettia sen omien puolustusmenojen vähentyessä³⁸.

AFRIKAN ASETUONNIT NOUSUSSA

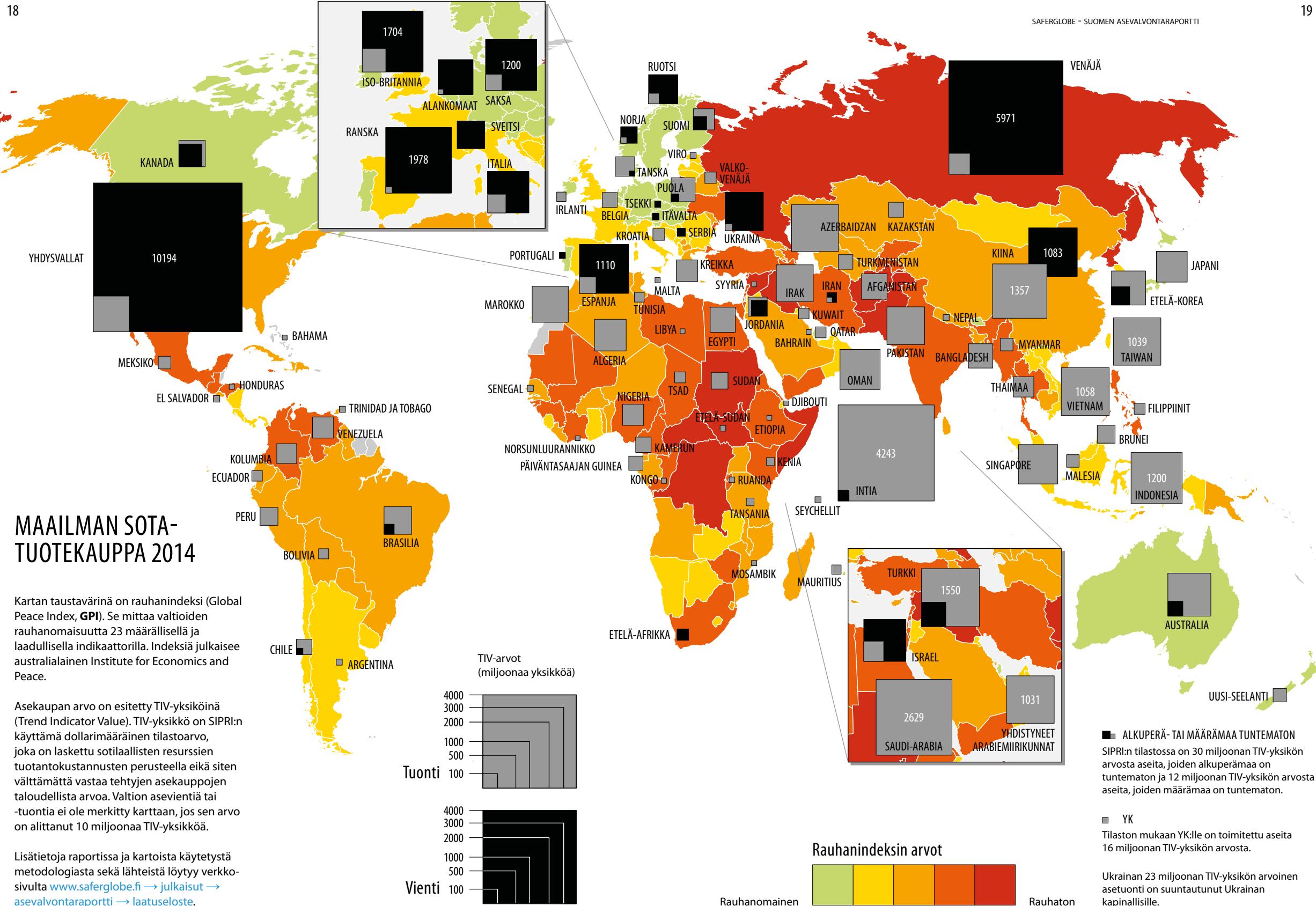
Afrikan maiden asetuonnit kasvoi-

vat viimeisimmällä viisivuotisjaksolla 45 prosenttia verrattuna jaksoon 2005–2009. Myös Lähi-IDän ja Aasian asetuonniin kasvu näyttää jatkuvan. Suurimmat aseiden tuojamaat olivat Intia, Saudi-Arabia, Kiina, Arabiemirikunnat ja Pakistan. Afrikan asetuontia johtivat Algeria, Marokko ja Sudan. Algerian ja Marokon asevarustelua on menneinä vuosina arvioitu kilparavusteluksi, sillä maat ovat kiistelleet pitkään Länsi-Saharan asemasta. Afrikassa on myös meneillään joukko konflikteja, jotka vaikuttavat alueen maiden asehankintoihin. Esimerkiksi Nigeria ja Kamerun ovat varustautuneet taistelakseen islamistista Boko Haram -järjestöä vastaan³⁹. Myös osa Algerian asehankinnoista liittynee sen viime vuosina geopolitiisesti hankalaksi muuttuneeseen asemaan. Naapurimaassa Malissa riehuu sisällissota, ja Algerian toisen naapurimaan Libyan tilanne on ollut vajoamassa kaaokseen vuonna 2011 käydystä, Muammar Gaddafin kukistumiseen johtaneesta, sisällissodasta lähtien.

Merkittävää on Kiinan nousu Saksan ohitse kolmanneksi suurimmaksi aseviejäksi.

Lisätietoja raportissa ja kartoista käytetystä metodologiasta sekä lähteistä löytyy verkkosivulta www.saferglobe.fi → **julkaisut** → **asevalvontaraportti** → **laatuseloste**.

Aseviennit ovat kuitenkin aina hiljainen poliittinen hyväksynyt autoritaärисille hallituksille.

ASETOIMITUKSET EGYPTIIN ALKOIVAT JÄLLEEN

Arabikevään jälkeinen Egyptin lähes kaksi vuotta jatkunut protestien ja epävakauden kausi päätti vuonna 2013 sotilasvallankaappaukseen, jossa demokraattisesti valittu presidentti Mursi syrjäytettiin. Yhdysvallat pysäytti tuolloin vuosikymmeniä jatkuneet asetoimitukset Egyptiin. Siinain niemimaalla toimivat islamistiset kapinalliset tiivistivät vallankaappausen jälkeen iskujaan hallituksen joukoja vastaan ja ovat sittemmin luoneet yhteyksiä ISIS-järjestöön. Egypti on tällä hetkellä tärkeässä asemassa. Maan länsipuolella sijaitsevassa Libyassa toimivat islamistit ovat ulottaneet iskujaan Egyptiin saakka. Idässä Egypti käy aseellista taistelua Siinain niemiin kapinallisia vastaan.

Egyptin nykyhallinto pyrkii massapidätyksin sekä kuolemantuomioin pitämään Muslimiveljeskunnan kurissa. Tämä on saanut muslimiveljeskunnan nuoren siiven kannattamaan vallankumoukseen tähtääviä keinoja järjestön poliittisten tavoitteiden edistämiseksi⁴⁰. Lisäksi Egyptin hallinto on systeemattisesti rajoittanut sananvapautta ja toimittajien työtä⁴¹. Tällainen poliittika on johtanut ongelmiin maan sisäisessä vakaudesta.

Yhdysvallat aloitti kesällä 2014 uudelleen asetoimitukset Egyptiin. Ranska aloitti loppuvuodesta neuvoittelut 24 Rafale-hävittäjän myymisestä Egyptille, ja kauppa solmittiin helmikuussa 2015. Saksasta Egypti on hankkimassa sukellusveneitä, joista kahden valmistus on jo aloitettu. Aseviennit valossa Egyptin nykyinen poliittinen asema muistuttaa olennaisilta osiltaan ennen Mubarakin kaatumista vuonna 2011 vallinnutta tilannetta. Yhdysvallat ja muut länsimaita tukevat autoritaäristä hallintoa, jonka toivoaan pitävän maa vakaana. Hallinnolla ei kuitenkaan ole poliittista halua tai kykyä puuttua sosiaalisiin epäkohtiin,

jotka ovat maata vaivaavan rauhatoon ja poliittisen radikalisoitumisen taustalla. Toisaalta poliittisen ja aseellisen tuen epäminenkaän ei todennäköisesti edistä alueellista vaikautta.

ASEVENTIKIELTO VENÄJÄLLE UKRAINAN KONFLIKTIN VUOKSI

Itä-Ukrainassa vuonna 2014 syttyneen konfliktin ja Venäjän Ukrainan kapinallisille toimittaman sotilaallisen tuen vuoksi EU julisti elokuussa 2014 aseventikielton Venäjälle. Vientikelto ei koske sopimuksia, jotka on solmittu ennen elokuun ensimmäistä päivää 2014, joten osa Venäjän kanssa käytävästä asekaupasta jatkui normaalisti. Siitä huolimatta Ranska perui Venäjän kanssa tehdyn kaupan Mistral-luokan maihinnousualuksesta. Saksa taas pysäytti Rheinmetallin valmistaman jalaväen harjoittelukeskuksen viennin Venäjälle.

SAKSAN JA ISO-BRITANNIAN VIENTIPOLIITIIKKAA MUUTTUNUT VAROVAISEMMAKSI

Saksan aseventien kokonaismäärä laski SIPRI:n tilastojen mukaan viisivuotisjaksojen 2010–2014 ja 2005–2009 välillä 43 prosenttia. Laskuun on vaikeuttanut vuonna 2014 alkanut pidättyväisempi vientipoliitikka EU- ja Nato-alueen ulkopuolisiiin maihin.⁴² Vuodesta 2011 lähtien neuvoteltu Leopard 2 -taistelupanssarivaunujen vienti Saudi-Arabiaan pysähtyi liitohallituksen epärointiin vuonna 2014⁴³. Vuonna 2014 Saksa kuitenkin vei Saudi-Arabiaan esimerkiksi partioveneitä⁴⁴. Tämä on osaksi linjassa ihmisoikeusnäkökulman kanssa, sillä partioveneitä on vaikea käyttää omien kansalaisten alistamiseen. Aseviennit ovat kuitenkin aina hiljainen poliittinen hyväksyntä autoritaärille hallituksille.

Saksan tavoin Iso-Britannia on muuttanut vientipoliitikkansa varo-

vaisemmaksi. Vuonna 2013 Iso-Britannia eväsi vientilupia 192 kappaletta⁴⁵. Vuonna 2014 evättyjen lupien määrä nousi puolitoistakertaiseksi ollen 292. Taustalla on osittain aseviennitikelto Venäjälle. Lisäksi Iso-Britannia on tarkistanut vientilupapolitiikkansa muun muassa sisällissotaan ajautuneeseen Ukrainaan sekä Thaimaan, jossa koettiin toukokuussa 2014 sotilasvallankaappaus⁴⁶. Tuu-

kentuneen vientilupapolitiikan taustalla ovat Iso-Britannian kokemukset esimerkiksi Libyan kanssa Muammar Gaddafin kaudella käydystä asekauasta. Arabikevään kokemusten pohjalta Iso-Britannian aseventikäytäntöä tarkistettiin vuonna 2012, jolloin jo myönnettyjä lupia voitiin jäädyttää, mikäli kohdemaan poliittinen tilanne oli muuttunut radikaaliin epävakaamaksi.⁴⁷

Laatikko 2: Asekauppa maailmantaloudessa

Yhdysvaltain kongressin matalilleisen arvion mukaan kansainvälisten asekaupan kokonaisarvo oli 44,3 miljardia Yhdysvaltain dollaria vuonna 2011⁴⁸. Tämä oli 0,25 prosenttia kaikesta WTO:n raportoimasta fyysisen hyödykkeiden kansainvälistä kaupasta. Fyysisillä hyödykkeillä (merchandise trade) tarkoitetaan tässä kaikkia kaupattavia hyödykkeitä pois lukuun palvelut, pääomansiirrot ja investoinnit. Joka neljässadas fyysisestä kansainvälistä kaupasta ansaittava dollari on siis peräisin asetarvikkeista. Saman vuoden tilastoja tarkemmin vertailemalla huomataan asekaupan olleen arvoltaan esimerkiksi kahdestoistaosa kaikesta tietojenkäsittelylaitteiden kaupasta, sekä yhdeksäsosa vaatekaupasta⁴⁹. Vaikka asekaupan osuus globaaleissa konkonaistilastoissa ei ole tämän suurempia, kyse on silti huomattavasta yksittäisestä kaupan alasta.

Erityisen suuri merkitys ase-

kaupalla on tietylle valtioille. Avoin data ei kaikissa tapauksissa salli luotettavia vertailuja maan aseviennin ja muiden talouslukujen välillä. Suuntaa-antavasti voidaan kuitenkin arvioda Israelin, Ruotsin ja Venäjän vieneen eniten aseita suhteessa väestöönsä viimeisen vuosikymmenen aikana. Montenegro, Ukraina, Venäjä ja Israel ovat vuorostaan olleet suurimmat viejät suhteessa taloutensa kokoon.^{50 51}

Esimerkiksi Israelin kohdalla kaikesta fyysisen hyödykkeiden viennistä peräti 12 % oli aseventiä huippuvuonna 2012.^{52 53} Ruotsissa vastaava luku on viime vuosina ollut runsaan prosentin, suurimillaan 1,4 %.⁵⁴ Aseviennin kansantaloudellinen merkitys ei ole Ruotsille pieni, sillä maa on keskimääräistä vientiriippuvaempia.

Vuonna 2013 ulkomaanviennin arvo oli 30 % sen bruttokansantuotteesta.^{55 56} Kaikista Ruotsin työllisistä runsaat kuusi promillea, 30 000 henkeä, työskentelee ase-teollisuudessa.^{57 58 59 60}

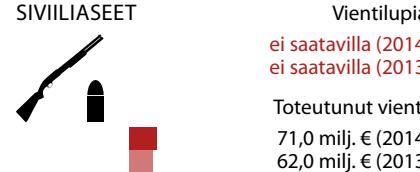
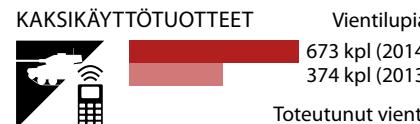
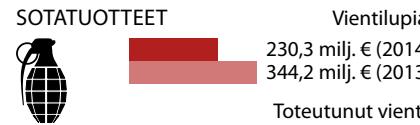
Asealan yritykset ovat monessa maassa merkittäviä työllistäjiä. Maailmassa oli vuonna 2013 kak-

si yli 100 000 työntekijää työllistäävä yritystä, joiden liikevaihdosta suurin osa tulee asetuotannosta – yhdysvaltalainen Lockheed Martin ja ukrainalainen valtionyhtiö UkrOboronProm. Peräti 12 yli 100 000 työntekijän yritystä saa ainakin osan liikevaihdostaan asetuotannosta. Yli 100 000 työntekijän teollisuusyritykset eivät ole mitenkään tavattomia, mutta vertailun vuoksi esimerkiksi kultutelekoniikkajätki Applella oli vuonna 2014 maailmanlaajuisesti palveluksessaan vain 80 300 työntekijää⁶¹. Vuonna 2013 maailman suurimman asemyyjin, Lockheed Martinin, asemyynnin arvo oli 35 miljardia dollaria⁶². Toki tästä vain pieni osa suuntautui kansainvälistille markkinoille.

Huomionarvoista on, että käytetty luvut kattavat vain laillisen ja tilastoidun kaupan. Virallisten arvioiden mukaan maailmanlaajuisen aseiden salakuljetus on arvoltaan miljardin dollarin luokkaa⁶³. Epäviralliset arviot ovat usein huomattavasti suurempia. On silti selvää, että yliuoimaisesti suurin osa asekaupasta on laillista ja tapahtuu hallusten hyväksynnällä.

SUOMEN ASEVENTI 2014

KUVIO 1: SUOMEN ASEVENTI 2014

Vuonna 2014 panssariajoneuvojen vienti Ruotsiin muodostti noin puolet Suomen sotatuoteviennin arvosta.

SUOMEN SOTATUOTEVIENTI KASVUSSA

Suomen sotatuotevienti vuonna 2014 oli arvoltaan noin 223 miljoonaa euroa. Tämä on enemmän kuin kertakaan 2000-luvulla, pois lukien vuosi 2013, jolloin viennin arvo oli 224 miljoonaa euroa. Aseviennin osalta yksittäiset viennit vaikuttavat merkittävästi aseviennin kokonaismääärään. Esimerkiksi vuonna 2014 sotatuotteiden 223 miljoonan euron kokonaiviennistä 122 miljoonaa euroa suuntautui Ruotsiin. Suurin osa näistä vienneistä, 115 miljoonaa euroa, käsitti panssariajoneuvojen vientejä. Muita merkittäviä yksittäisiä sotatuotevientejä olivat 50 miljoonan euron arvoinen kranaatinheitinvienti Saudi-Arabiaan, 22 miljoonan arvoinen kranaatinheitinvienti Arabiemirikuntiin ja 7,4 miljoonan euron arvoinen aseventti Turkkiin⁶⁴.

Saudi-Arabiaan suuntautunut vienti on osa Patrian Saudi-Arabialle toimittamaa Nemo-kranaatinheitinten kauppaa. Saudi-Arabian johtama koa-

litio on vuoden 2015 maaliskuusta lähtien toteuttanut ilmaiskuja Jemenissä toimivia huthi-kapinallisia vastaan. Elokuun alussa Saudi-Arabia ja sen liittolaiset tekivät maihinnousun Adenin satamakaupunkiin Jemenissä. Alueella toimivien sotilasasiantuntijoiden mukaan Jemenissä on käytä tämän jälkeen täysimittaisista maasotaa⁶⁵. Saudi-Arabian johtaman liittooman ilmaiskuissa on saanut surmansa myös siviilejä⁶⁶. YK:n mukaan Jemenissä on käynnissä äärimmäisen vakava huma-nitaarinen kriisi⁶⁷. Vuonna 2014 Suomesta viettiin Jemeniin 48 000 euron arvosta suojarusteita maassa toimivalle YK:n kehitysohjelmalle⁶⁸. Viennit toteutti suomalainen Versedaig Ballistic Protection Oy ja ne koostuivat pääasiassa taktisista luotiliiveistä⁶⁹.

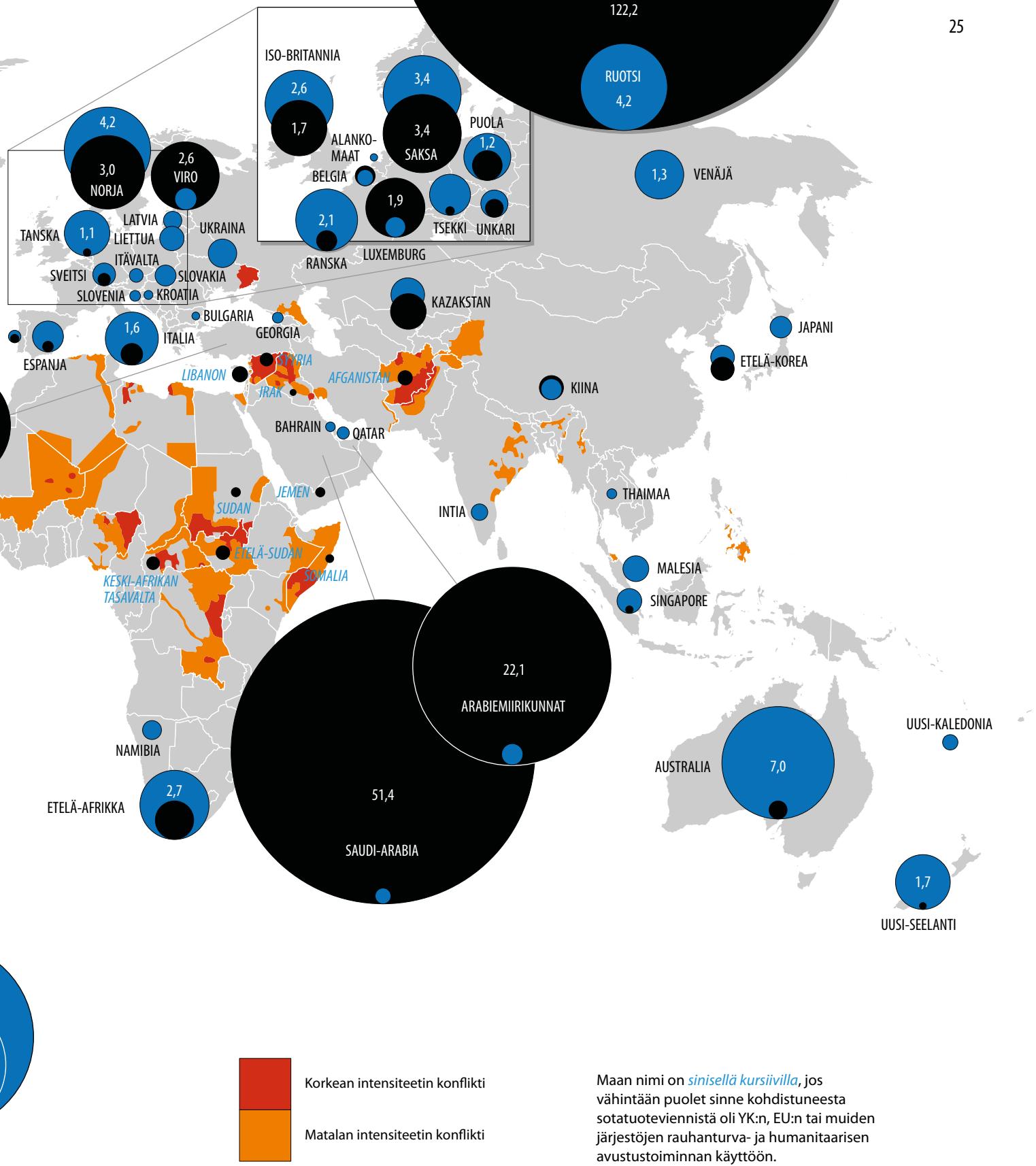
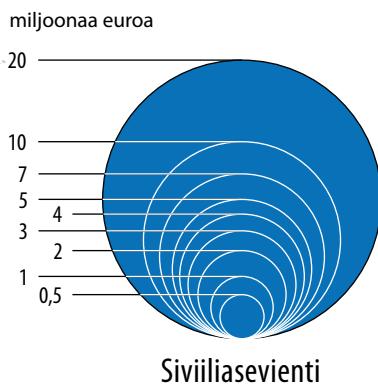
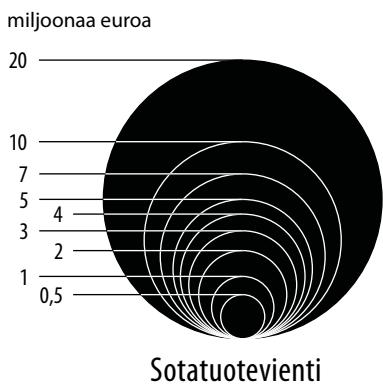
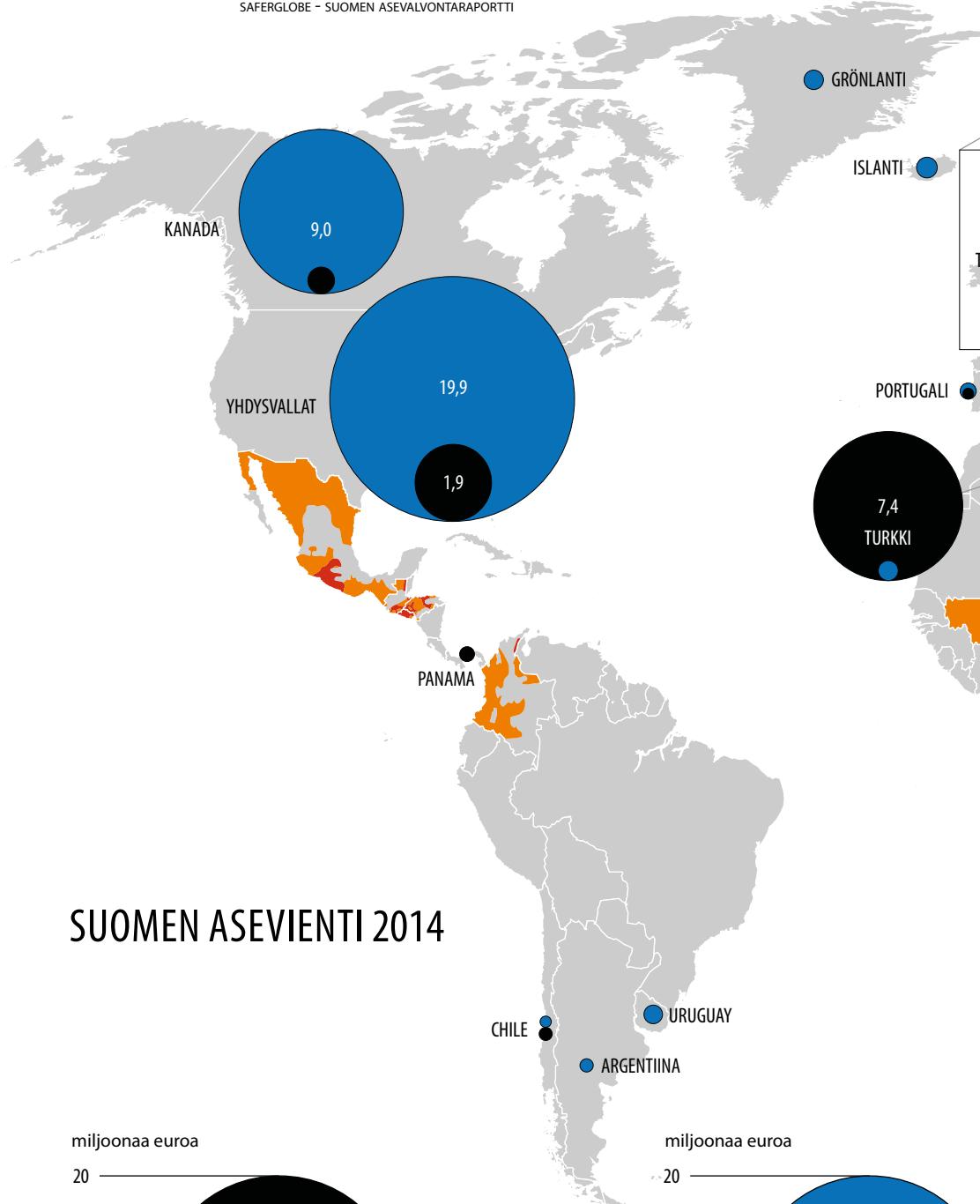
Saudi-Arabian ohella Arabiemirikuntien nousi Suomelle tärkeäksi aseviennin kohteeksi. Suomesta viettiin vuonna 2014 Arabiemirikuntiin kranaatinheitimiä ja niiden osia lähes 22 miljoonan euron arvosta⁷⁰. Turkkiin suuntautunut vienti koostui ensisijaisesti suojareräksestä ja tämän ohella maahan viettiin suojarusteita ja kemiallisten aseiden käytöltä suojaavia varusteita. Turkin hallituksen ja PKK-järjestön välinen konflikti leimahti uudelleen kesän 2015 aikana⁷¹. Kesäkuun 2015 parlamenttivaalien jälkeen myös sisäiset levottomuudet Turkissa ovat lisääntyneet⁷².

KUVIO 2: MERKITTÄVIMMÄT SOTATUOTEVIENTIEN KOHDEMAAT 2014: TOP 10 (milj. €)

Ruotsi	122,2
Saudi-Arabia	51,4
Arabiemirikunnat	22,1
Turkki	7,4
Saksa	3,4
Norja	3,0
Viro	2,6
Luxemburg	1,9
Yhdysvallat	1,9
Iso-Britannia	1,7

Suomen sotatuoteviennin arvo on 2010-luvulla ollut nousussa. Tähän tulintaan sotatuoteviennin nousevasta trendistä on kuitenkin suhtauduttava varauksella, koska yksittäiset merkitävät kaupat saattavat näkyä tilastoissa erityisinä piikkeinä. Lisäksi yhteen laajempaan asekauppaan liittyvät aseitoimitukset jakautuvat usein usealle vuodelle, jolloin nämä sotatuoteviennit näkyvät tilastoissa peräkkäisten vuosien aikana kasvaneena vientinä. SaferGlobalin raporteissa tarkastellaan asevienniä viiden vuoden aikajaksolla. Viimeisen viiden vuoden (2010–2014) keskiarvo Suomen sotatuoteviennin osalta on 144 miljoonaa euroa. Vuoden 2014 vienti on siis selvästi tämän yläpuolella. Aikavälillä 2004–2011 Suomen sotatuoteviennin arvo on ennen vuotta 2011 ylittänyt 100 miljoonan euron rajan ainoastaan kerran – vuonna 2005 (103,3 milj. €). Sen sijaan viimeisellä viisivuotiskaudella Suomen sotatuoteviennin arvo on ollut selvässä kasvussa.

Suomen sotatuoteviennin arvo on 2010-luvulla ollut nousussa.

Euroopan talouskriisi on kriisänyt EU:n jäsenvaltioiden puolustusbudjetteja, mikä saattaa ajaa suomalaiset yritykset etsimään markkinoita EU:n ulkopuolelta.

Tuotekategorioitten osalta panssarajoneuvot muodostivat merkittävimmän osan Suomen sotatuoteviennistä vuonna 2014. Kokonaisviennistä 117 miljoonaa euroa oli sotilaskäytöön tarkoitettuja ajoneuvoja, joista ehdottomasti suurin osa vietettiin Ruotsiin. Seuraavaksi merkittävin tuotekategoria olivat kranaatinheititimet, joita vuonna 2014 vietettiin 72,6 miljoonan euron arvosta. Edellä mainittujen tuotteiden ohella tarkkuuskiväärit ovat keskeinen Suomesta vietävä puolustustarvikeryhmä.

KAKSIKÄYTÖTUOTTEIDEN VIENTILUPIEN MÄÄRÄ KASVOI

Kaksikäyttötuote on tuote, jota voidaan normaalilin siviilikäytön lisäksi käyttää joukkotuhoaseen valmistamiseen tai jolla voidaan edistää sotilaallista toimintakykyä ja infrastruktuu-

ria. Tärkeitä Suomesta vietäviä kaksikäyttötuotteita ovat ydinenergia- ja viestintätekniologia sekä materiaalinkäsittelyyn tarkoitettut tuotteet, joita voidaan soveltaa esimerkiksi kemiallisten aseiden käsittelyssä.

KUVIO 4: KAKSIKÄYTÖTUOTTEIDEN VIENITILUPIEN JAKAUTUMINEN

Raportissa arvioidaan kaksikäyttötuotteiden vientiä vuonna 2014 myönnettyjen vientilupien perusteella. Kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta vastaava viranomainen on ulkoasiainministeriö, joka ei raportoi toteutunutta vientiä, vaan ainoastaan myönnetyt vientilupuit. Vuonna 2014 myönnettiin yhteensä 673 vientilupaa kaksikäyttötuotteille, mikä on selvä lisäys edellisiin vuosiin verrattuna. Vuonna 2013 myönnettiin yhteensä 374 vientilupaa ja vuonna 2012 vientilupia myönnettiin 434.

Eri vientialueille myönnettyjen vientilupien prosenttiosuudet suhteessa toisiinsa pysyivät melko samankaltaisina vuoteen 2013 verrattuna, mutta myönnettyjen vientilupien absoluuttinen kokonaismäärä kasvoi selvästi. Merkittävin vientialue oli Aasia, jonne myönnettiin 69 % kaikista myönnetystä vientiluvista. Aasian suhteellinen osuus myönnetystä vientiluvista oli 3 % suurempi kuin vuonna 2013. Merkittävin yksittäinen viennin kohdemaa oli Kiina, jonne myönnettiin 113 vientilupaa. Suurin osa Kiinan myönnetystä vientiluvista koski ABB Oy:n valmistamia tyristorimoduuleja.

Aasiassa muita merkittäviä kohdeita olivat Etelä-Korea, Intia ja Saudi-Arabia. Etelä-Koreaan myönnettiin 66 vientilupaa, joihin kuului muun muassa Vacon Oy:n valmistamia taajuusmuuntimia. Taajuusmuuntimille

on olemassa useita siviilikäytöön lukeutuvia sovelluksia, mutta tuotteille vaaditaan kaksikäyttötuotteiden vientilupa, koska niitä voidaan käyttää myös ydinvoimaloissa ydinpolttaineen rikastamiseen ja mahdollisesti ydinaseiden valmistamiseen. Intiaan myönnettiin 55 vientilupaa, jotka samoin kuin Etelä-Korean kohdalla koostuivat pääasiassa ABB Oy:n tyristorimoduuleista ja Vacon Oyj:n toimittamista taajuusmuuntimista.

Vuonna 2014 Saudi-Arabiaan myönnettiin 47 vientilupaa. Merkittävä osa näistä vientiluvista myönnettiin suomalaiselle Cassidian Finland Oy:lle. Yhtiölle myönnettiin vientilupia viranomaisverkkoihin käytettävän teknologian vientiin. Näihin kuului muun muassa TETRA-radioita ja radioiden tukiasemien osia. Saudi-Arabian ohella Cassidianille myönnettiin vientilupia viestintätekniikan vientiin Arabiemirikuntiin, Uzbekistaniin, Taiwaniin ja Libanoniin. Cassidian Finland Oy:n omistaa Airbus Defense and Space -yhtiö, joka kuuluu eurooppalaiseen Airbus konserniin. Cassidian Finland kuuluu yhtiön verkkosivujen mukaan maailman johtaviin viranomais- ja ammattilaisviettiniin sekä tehtävä- ja tilannejohtamisen ratkaisujen toimittajiin. Yhtiön tuotekalikoimaan kuuluvat muun muassa viranomaisverkot ja TETRA-radiot. Suomessa toimiva VIRVE-viranomaisverkko pohjautuu Cassidianin valmistamaan teknologiaan⁷⁴.

Aasian jälkeen kaksikäyttötuotteiden merkittävin vientialue oli Etelä-Amerikka, jonne myönnetystä vientiluvista merkittävimmät kohdistuivat Brasiliaan (26 kpl), Chileen (20 kpl) ja Meksikoon (16 kpl). Eurooppaan myönnettiin vain 10 % vuoden 2014 vientiluvista. Näistä selvästi merkittävin vientikohde olivat Venäjälle myönnetetyt vientiluvat, joita oli yhteensä 50 kappaletta. Venäjälle myönnettiin useita vientilupia Nokia Siemens yhtiöiden valmistamalle viestintätekno-

gialelle. Vuonna 2014 Afrikkaan myönnettiin 47 vientilupaa. Merkittävimmät vientikohheet olivat Zimbabwe (8 vientilupaa), Etelä-Afrikka (7 vientilupaa) ja Senegal (5 vientilupaa).

SIVILIASEIDEN VIENTI MERKITTÄVINTÄ VARAKKAISIIN VALTOIHIN

Suomesta vietettiin vuonna 2014 siviiliaseita yhteensä 71 miljoonan euron arvosta. Määrä on hieman enemmän kuin vuonna 2013. Siviiliaseiden viennin arviointia vaikeuttaa se, että vastuullinen viranomainen – Poliisihallitus – ei raportoi myönnetystä vientiluvista. Suomen asevalvontaraportissa esitetyt tiedot Suomen siviiliaseivienistä perustuvat tullin vientilistoihin.

Perinteiset siviiliaseiden vientimaat olivat edelleen tilaston kärjessä. Ehdottomasti tärkein viennin kohde oli Yhdysvallat, jonka vietettiin siviiliaseita yhteensä lähes 20 miljoonan euron arvosta. Muita merkittäviä viennin kohdemaita, joihin kohdistui vienti yli kahden miljoonan euron arvosta, olivat Kanada, Australia, Norja, Ruotsi, Saksa, Etelä-Afrikka, Ranska ja Iso-Britannia. Tärkein tuotekategoria näihin maihin suuntautuneen viennin osalta oli metsästys- ja urheilukiäärät. Tämä kertoo käytännössä siitä, että varakkaat valtiot, joissa on vahva metsästys- ja ampumarheilukulttuuri, ovat siviiliaseiden viennin tärkeimpätkohteita.

Metsästys- ja urheilukiäärien jälkeen merkittävin vientituotekategoria ovat siviiliaseiden patruunat. Tältä osin on tärkeää huomioida, että tullin siviiliaseiden vientilistoissa saatetaan viedä myös sotilasaseisiin tarkoitettuja patruunoita. Näin epäillään tapahtuneen esimerkiksi Bahrainin kohdalla. Vuoden 2011 raportissa kerroimme, että Bahrainin asevoimien käyttöön vietyjä tarkka-ampujakiväärien patruunoita oli viety siviiliaseivien alaisuudessa⁷⁵.

Varakkaat valtiot, joissa on vahva metsästys- ja ampumarheilukulttuuri, ovat siviiliaseiden viennin tärkeimpätkohteita.

Vuonna 2014 kaksikäyttötuotteille myönnettiin vientilupia huomattavasti enemmän kuin vuosina 2013 ja 2012.

TAPAUSTARKASTELUITA SUOMEN ASEVIENNISTÄ

Seuraavilla sivuilla tarkastelemme lähemmin joitakin Suomen asevienteja. Olemme tietoisesti valinneet sellaisia tapauksia, jotka ovat jollain lailla erityisiä ja huomionarvoisia. Osion tarkoitus ei ole antaa kokonaiskuvaa Suomen aseviennistä.

SUOMI MUUTTI VIENTIPOLITIIKKAA NSKA THAIMAAN SOTILASVALANKAAPAUKN JÄLKEEN

Thaimaa on esiintynyt SaferGloben harmaalla listalla jo Suomen aseventi 2008 -raportissa johtuen maan ihmisoikeustilanteesta, demokratian puutteesta sekä yleisestä turvallisuustilanteesta⁷⁶. Pitkään jatkunut epävakaa poliittinen tilanne kärjistyi taas touokuussa 2014, kun armeija kaappasi vallan ja määräsi maahan poikkeustilan, jolla rajoitetaan muun muassa kansalaisten kokoontumis- ja liikkumisvapautta. Jo marraskuussa 2013 Bangkokin oli julistettu poikkeustila väkiltaisten mielenosoitusten seurauksena.

Levottomuudet ovat seurausta edellisestä sotilasvallankaappausta vuonna 2006, jolloin pääministeri Thaksin Shinawatra syrjättettiin. Vuonna 2011 pääministeriksi valittiin Thaksinin sisko Yingluck Shinawatra, joka joutui luopumaan asemastaan touokuussa 2014. Vuosi tämän jälkeen keväällä 2015 sotilasjunta korvasi lähes vuoden kestaneen poikkeustilan lailla, joka edelleen takaar armeijan laajat valtaoikeudet. Lupaukset mahdollisimman pian toteutettavista vaaleista sekä siviivilallasta näyttävät lykkäytyvän ainakin vuoteen 2016.

Vuosien 2006 ja 2014 vallankaappaukset ja vuodesta 2009 Kambodzan kanssa käynnissä oleva rajakiesta ovat vauhdittaneet Thaimaan varustautumis-

ta. Maan puolustustarviketuonti on yli kolminkertaistunut vuosina 2010–2014.⁷⁷ Suomesta on viety Thaimaan, pääasiassa maan asevoimille, puolustustarvikkeita vuodesta 2010 alkaen yhteensä yli 450 000 euron arvosta⁷⁸. Suomen viennit koostuvat pääosin patruunoista, viestintäjärjestelmissä käytettävistä teleskooppimastoista sekä suojanaamareista.

Kuuksi ennen marraskuun 2013 mielenosoituksia Suomen puolustusministeriö (PLM) myönsi Nammo Lapua Oy:lle luvan yli 30 000 kiväärin patruunan viennille Thaimaan ilmavoimille⁷⁹. Nammalta kieltäydyttiin yrityssalaisuuteen vedoten kommentoimasta vientiä. PLM:n tilastoista selviää kuitenkin, että patruunat vietin Suomesta vielä saman vuoden puolella. Tammikuussa 2014 PLM:stä myönnettiin vielä kaksi vientilupaa. Millog Oy sai vuoden 2015 loppuun voimassa olevan esittelylavan valonyahvistimille sekä lämpökameroilille Thaimaan asevoimille sekä puolustus- ja turvallisusalan messuille⁸⁰.

Toteutuneita esittelyvientejä ei PLM:n tilastoissa näy eikä SaferGloben tiedossa ole, toteutuiko vienti jo vuoden 2014 aikana. Lisäksi Scott Health and Safety Oy:lle myönnettiin vientilupa suojanaamareille ja niiden lisäosille⁸¹. Yrityksen Suomen tuotanto kuitenkin loppui vuonna 2014.

Lokakuussa 2014, puoli vuotta vallankaappausen jälkeen, Suomen linja oli muuttunut, kun PLM hylkäsi kaksi vientilupapuhakemusta. Kyse oli C.P.E. Productionin suojarusteista⁸² ja Millog Oy:n pimeänäköläitteistä⁸³. Herää kysymys, olisiko Suomen lupaviranomaissa pitänyt olla mahdollisuus reagoida Thaimaan muuttuneeseen sisäpoliittiseen tilanteeseen jo syksyllä 2013 ja peruuttaa Nam-

mon vientilupa sekä olla myöntämättä uusia lupia vielä vuoden 2014 tammikuussa? Vaikka vuodelle 2014 myönnetyt viennit eivät lopulta toteutuneet, on mahdollista että haluttomuus perua lupia johtuu EU-maita sitovasta käytännöstä, jonka mukaan lupien epääminen vaikeuttaa vientiä kyseiseen maahan vielä seuraavan kolmen vuoden ajan⁸⁴.

SUOMI VARUSTAA SOTAA KÄYVIÄ ARABIMONARKIOITA

Patria Land on myynyt Saudi-Arabiaan 32 kappaletta Nemo-kraanatinheitinjärjestelmiä. Kauppa suoritetaan loppuun vuoden 2015 aikana. Kauppa on osa Yhdysvaltain liittolaisilleen kohdistamaa Foreign Military Sales -hanketta, eikä Patria siis ole suorassa asiakasyhteydessä saudien kanssa. Nemo sai Yhdysvaltain tuotehyväksynnän 2014 läpäisemällä määritetyt testit Arizonassa. Heitintornien valmistus oli koko vuoden käynnissä Hämeenlinnassa, josta ne toimitetaan Kanadaan asennettavaksi LAV II -panssariajoneuvoihin. Patria sai viime vuonna päättöseen myös Nemo Navy -kraanatinheitinten viennin Arabiemirikuntiin. Kuuksi Ruotsissa suunniteltua Ghanatha-monitoimivenettä on nyt varustettu suomalaisilla heittimillä. Patrian liiketoiminnalle Arabiemirikunnissa saattaa pian tulla jatkoa, sillä yhtiö on AMV-vaunuillaan mukana merkittävässä satojen panssariajoneuvojen tarjouskilpailussa. Ostopäätöstä odotetaan hetkellä minä hyvänsä. Patria sai viime vuonna luvan esitellä Nemoa ja AMV:ta myös Qatarissa.^{85 86 87}

Ruukille myönnettiin vuoden 2014 aikana kaksi huomattavaa vientilupaa Persianlahdelle. Ruukki suunnittelee toimittavansa saudiarabialaiselle Armored Vehicles

& Heavy Equipment -valtionyhtiölle 500 tonnia Ramor 500 -suojausterästä, joka on optimoitu kesämään kineettisiä iskuja. Yritys on toistaiseksi käyttänyt vastaavaa materiaalia kevyihin Al Shibli-joneuvoihin, staattisiin vartiotoppeihin sekä yhdysvaltalaisten humvee-ajoneuvojen (HMMWV) lisäpanssarointiin. Saudi-Arabian ohella Al Shibli-ajoneuvoja on käytössä muun muassa Jemenin asevoimilla. Lisäksi Ruukille myönnettiin lupa viedä 50 tonnia suojausterästä Arabiemirikuntiin. Viennit toteutetaan belgialaisen välittäjän kautta.^{88 89}

Tamperelaiselle Robonicille myönnettiin lupa jatkaa huolto- ja korjaustöiden myyntiään Saudi-Arabiaan. Yhtiö valmistaa merikonttiin mahtuvia painekaasukatapultteja, joilla voidaan laukaista miehittämättömiä taktisia lentokoneita ja maalilennokkeja. Robonicin yhteistyökumppani Airbus käyttää heittimiä osana kolmansille osapuolle tarjoamiaan palveluita. Robonic on aloittanut yhteistöön myös yhdysvaltalaisen asejätin Lockheed Martinin kanssa uuden sukupolven laukaisualustan kehittämiseksi.^{90 91 92}

Vuosina 2004–2013 Suomesta on viety Arabian niemimaalle asetarvikkeita yhteensä 27 miljoonan euron arvosta. Tästä 50 prosenttia on suuntautunut Saudi-Arabiaan ja 38 prosenttia Arabiemirikuntiin. Saudi-Arabian suurimmat kaupat ovat syntyneet suojaus- ja puhdis-tusvälineistä, kuten suojanaamioista, Arabiemirikuntien ajoneuvoista ja ampumatarvikkeista.⁹³ Suomen puolustushallinto on selvästi halukas tukemaan vientiä, sillä kesäkuussa 2015 allekirjoitettiin puolustusmateriaaliyhteistyöhön liittyvä yhteisymmärryspöytäkirja Suomen ja Saudi-Arabian puolustusministeriöiden välillä⁹⁴.

Viime vuosina on kuultu yhä vahvempia Arabian niemimaalle suuntautuvan asevienin kyseen-

alaistavia äänepainoja. Alueen yleisen konfliktiherkkyden lisäksi Saudi-Arabian heikko ihmisoikeustilanne ja sen Jemeniin tekemä huomattavan määärän siviiliuhreja aiheuttanut interventio herättäävät huolta. Ei ole myöskään takuita, etteikö Saudi-Arabian Syrian kapinallisyhmille suuntaamasta avusta valuisi resursseja ääriilkeille. EU:n yhteinen kanta kielittää puolustustarvikkeiden viennin sellaisissa tapauksissa, joissa tarvikkeita voitaisiin käyttää kansalliseen sortotoimintaan, kansainvälineen hyökkäykseen tai alueellisen epävakauden lisäämiseen.⁹⁵

BRUNEIN VESILLÄ LIIKUTAAN SUOMALAISSILLA KELLUKKEVENEILLÄ

Puolustusministeriö (PLM) myönsi lokakuussa 2014 vientiluvan viiden kovapohjaisen kellukeveneen (RIB: Rigid Inflatable Boat) viemiselle Brunein sulttaanikunnan puolustusvoimille. Veneet toimitti vuoden 2015 aikana loviisalainen viranomaiskäytöön veneitä valmistava Boomeranger Boats Oy.⁹⁶ Yrityksen mukaan kyseinen veneetyyppi yhdistää kumiveneiden ja kovakylkisten veneiden parhaat puolet: tasapainon ja kantavuuden sekä toisaalta nopeuden, polttoainetaloudellisuuden ja suuntavaudun. Veneet soveltuvat esimerkiksi partiointi- sekä etsintä- ja pelastustehtäviin.⁹⁷

Brunei on Borneon saarella Kaakkoris-Aasiassa sijaitseva islamilainen öljyvaltio, jossa on noin 415 000 asukasta. Maan ainoa rajaajaapuri on Malesia. Pohjoisessa maan rajan muodostaa Etelä-Kiinan meri. Bruneita hallitsee itselvaltainen sulttaani Haji Hassanal Bolkiah, jonka suku on ollut vallassa yli 600 vuotta. Pääministeriyden ohella sulttaani on myös Brunein puolustusministeri sekä valtiorainministeri.⁹⁸

Brunei aloitti Sharia-lain kovien rangaistusten sisällyttämisen maan

rikoslakiin toukokuussa 2014. Ai-kaiksemmin laki oli sovellettu yksityisten (muun muassa perheeseen liittyvien) asioiden ratkaisemisessa. Lakimuutoksen myötä esimerkiksi homoseksuaalisuudesta voi seurata kuolemanrangaistus kivittämällä. Brunein muita ihmisoikeusongelmia ovat uskonnonsanan- ja kokoontumisvapauden rajoitukset sekä ulkomaisten työtekijöiden hyväksikäyttö.⁹⁹

Euroopan unionin yhteinen kanta kielittää sotilasteknologian ja puolustustarvikkeiden viennin ihmisoikeusrikkomuksia tekeviin mailhin¹⁰⁰. Tästä syystä Suomessa valtioneuvosto käsitlee asevienit, joihin liittyy ulko- ja turvallisuuspoliittisia kysymyksiä tai joiden arvo on vähintään miljoona euroa¹⁰¹. Vuonna 2014 kahdeksan haetusta 257 asevientiluvasta käsiteltiin valtioneuvoston yleisistunnossa. Yksi näistä oli yli kahden miljoonan euron arvoisen Boomeranger -veneiden vienti Bruneihin. Yli kahden miljoonan euron yksittäiset viennit Suomesta Euroopan, Yhdysvaltojen, Kanadan, Japanin, Australian ja Uuden-Seelannin ulkopuolelle ovat viime vuosina olleet harvinaisia. Esimerkiksi vuonna 2014 niitä tehtiin vain kolmeen maahan: Saudi-Arabiaan (51,4 milj. €), Arabiemirikuntiin (22,1 milj. €) ja Turkiin (7,4 milj. €)¹⁰².

Vuonna 2012 Aasian puolustusmenot ylittivät ensimmäistä kertaa Euroopan vastaavat menot. Erityisesti Kiinan menot ovat moninkertaistuneet armeijan modernisaation johdosta¹⁰³. Alueelliset kiistat Etelä-Kiinan meren omistaajuudesta ovat korostaneet entisestään jännitteitä Kiinan ja muiden Aasian maiden, kuten Filippiinien, Vietnamin, Taiwanin, Malesian sekä Brunein välillä. Tämä selittää osaltaan puolustusmenojen suuruutta.¹⁰⁴

Brunein puolustusvoimat on uusinut kalustoaan viime vuosien aikana. Maan puolustusbudjetti ko-

hosi 39 prosenttia vuodesta 2013 kivutен 719,2 miljoonaan Yhdysvaltain dollariin vuosille 2014 ja 2015. Tämä on 3,3 prosenttia maan BKT:stä ja suurin luku sitten vuoden 1990.¹⁰⁵ Boomeranger -veneiden lisäksi Brunei hankki Black Hawk -helikoptereita sekä Lockheed Martinin valmistamia Super Hercules -sotilaslentokoneita, joita myös Yhdysvaltain armeija käyttää.¹⁰⁶ Vuonna 2015 osittain laskevasta öljyn hinnasta johtuen Brunein puolustusbudjettia vuosille 2015 ja 2016 kuitenkin leikattiin 25 prosenttia¹⁰⁷.

Brunein armeijalla ei ole viimeaiskaista taistelukokemusta, mutta joukkoja on käytetty humanitaarisissa operaatioissa. Brunein ilmavoimien apulaiskomentajan, eversti Hamzah Hj Sahatin, muukaan sotilaslentokoneiden hankinnalla Brunei pystyy panostamaan lisää alueellisten humanitaarisen avun operaatioihin¹⁰⁸. Hankintoja selittääne osittain myös vanhentuvaa kalusto.

SUOMEN KAUTTA LUVATTOMASTI KULJETETUISTA PIMEÄNÄKÖLAITTEISTA TUOMIO

Forssalainen C.P.E. Production toimi vuonna 2011 Yhdysvalloista Espanjaan 50 pimeänäkölaitetta. Yritys ei hakenut laitteiden kuljetukseen lupaa, joten käräjäoikeus tuomitsi yhtiön toimitusjohtajan puolustustarvikkeiden maastavientirikoksesta noin 4000 euron sakkoon sykskuussa 2014. Kaikki tapaukseen liittyvät seikat eivät selvinneet oikeudenkäynnissä Suomessa. Tuomitun toimitusjohtajan mukaan espanjalainen yritys oli väärentänyt hänen allekirjoituksensa laitteiden loppukäytä-

jätodistuksiin. Huhtikuussa 2012 oltiin C.P.E. Productionin nimissä tilaamassa 400 pimeänäkölaitetta lisää. Yhdysvaltain suurlähetystö otti asiasta yhteyttä C.P.E. Productionin toimitusjohtajaan ja hän otti yhteyttä espanjalaiseen yritykseen. Espanjalaisyrityksestä pyydettiin C.P.E. Productionin toimitusjohtajaa vastaamaan Yhdysvaltain suurlähetystölle, että laitteet oli toimitettu C.P.E. Productionille eredyksessä. Oikeus ei saanut selvyyttä siitä, mikä oli perimmäinen syy laitteiden toimittamiseen Suomen kautta¹⁰⁹. Tapauksessa annettu tuomio on huomattava sikäli, että monesti sotatuotteiden luvattomasta kauttakuljetuksesta ei voida antaa tuomioita, koska esitutkinta ei saada suoritettua loppuun. Tutkinta vaikuttavat epäselvä lainsäädäntö ja se, että oikeusapu-pytyöihin ei saada vastauksia ulkomailta¹¹⁰. Sotatuotteiden luvan kauttakuljetus on viime vuosina noussut julkisuuteen useasti. Vuonna 2014 Vietnamista oli Suomen kautta luvatta matkalla Ukrainaan yli tuhannen kilon painoinen lähetys, joka sisälsi ilmataisteluohjusten hakupääitä¹¹¹. 2013 paljastui, että Suomen kautta yritettiin viedä ilman lupaa panssarivaunun osia Venäjältä Syriaan¹¹².

UKRAINAAN VIETYJEN ETÄISYYS-MITTARIEN LOPULLISTA KÄYTÖ-TARKOITUSTA VAIKEA TIETÄÄ

Kevällä 2015 useat venäläismediat kertoivat Venäjän ulkoministeriön kritisovan sitä, että Suomi oli myöntänyt oululaiselle Noptelille luvan viedä tuhat laseretäisyysmittaria Ukrainaan. Venäjän valtiollinen uutistoimisto Sputnik kirjoitti, että Suomen päätös voitiin Venä-

jän mukaan tulkita sodan osapuo- len suorana tukemisenä, sillä etäisyyssmittarit voidaan asentaa aesiin¹¹³. Jo vuonna 2014 Noptel vei Ukrainaan kaksi etäisyyssmittaria. Kevällä 2015 mittareita oli viety kymmenen lisää ja uusia toimi-tuksia oli Noptelin mukaan tiedossa¹¹⁴. Viedyt etäisyyssmittarit ovat alle puolen kilon painoisia laitteita, joilla voi mitata tarkasti etäisyyden useamman kilometrin päässä ole-viin kohteisiin. Noptel kertoo mittareiden soveltuwan esimerkiksi sotilasmittaamiseen ja merenkulkuun^{115 116 117}. Suomessa Venäjän kannanottoa pitivät outona puolustusministeri Carl Haglund ja ulkoasiainministeri Erkki Tuomioja. Tuomioja painotti, että Suomi ei vie Ukrainaan aseita, sillä etäisyyssmittareita ei voi käyttää aseina¹¹⁸. Noptelin toimitusjohtajan mukaan "Periaatteessa mittaria voisi käyt-tää sotatarkeituksiin, mutta tässä tapauksessa laitetta on haettu kii-karisorveilleekseen"¹¹⁹. Ukrainassa mittareiden vastaanottaja on Thermal Vision Technologies^{120 121}. Yritys esittelee verkkosivullaan useita kiikarimalleja, joihin on asennettu etäisyyssmittari. Yrityksen etusivun kuvissa kiikareiden käyttäjät ovat sotilaspukuisia. Yritys esittelee si-vuillaan myös lämpökameroida ja monokulaareja eli tietynlaisia kau-koputkia. Nämä näytetään usein kiinnitettyinä aseisiin. Myös teks-teissä kerrotaan laitteiden sopivan aseisiin ja sotilaskäytöön¹²². Ottaen huomioon ukrainalaisen yrityksen verkkosivujen sisällön ja sen, että etäisyyssmittarit soveltuvat kiistatta sotilasmittaukseen, ei vaikuta mahdottomalta, että Nop-telin laitteet olisivat päätyneet so-tilaiden käyttöön kiikareihin asen- nettuina.

SUOMEN ASETUONTI 2014

SUURHANKINTOJA HOLLANNISTA JA YHDYSVALLOISTA

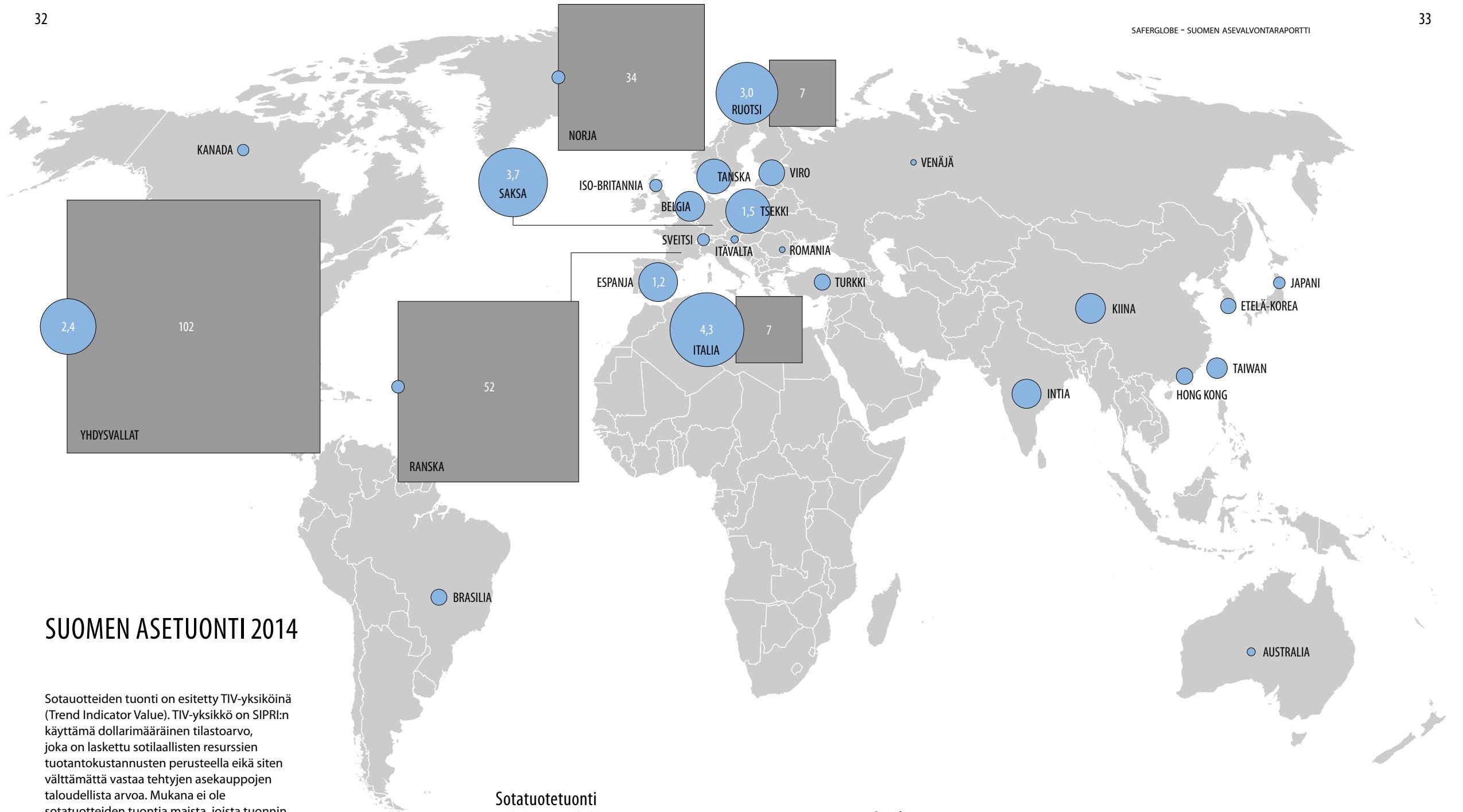
Suomen puolustusmateriaalihankinnoista yli neljä miljoona euroa mak-savat hankintapäätökset tekee puolustusministeriö, mutta tätä pienempiä hankintoja puolustusvoimat tekevät it-senäisesti. Näistä alle neljä miljoonaan maksaneista hankinnoista SaferGlobella ei ollut dataa käytettävissä. Nel-jän miljoonan hankintarajan ylittyy puolustusmateriaalikaupassa kuiten-kin nopeasti, sillä esimerkiksi yhden modernin ilmataisteluhuksen hin-ta on satojatuhansia euroja. Suomen puolustusbudjetti vuonna 2014 oli yhteensä 2,67 miljardia euroa, mikä oli 4,9 prosenttia valtion kokonaisme-noista. Puolustusmenoista puolustus-materiaalihankintojen osuus oli 427,6 miljoonaa euroa. Tämä summa oli lä-hes 230 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2013.^{123 124} Viime vuoden puolustusbudjettiin sisältyi isoja hal-litusohjelmaan perustuvia menosääs-töjä, jotka puolustusministeriön mu-

kaan muodostuivat lähinnä puolustus-voimien toimintamenoihin sekä myös materiaalihankintoihin kohdistetuista hallinnonalakohtaisista säästöistä ja konsernisäästöistä. Lisäksi puolustus-voimien tilausvaltuuksien maksatuk-sia siirrettiin tuleville vuosille.¹²⁵

Puolustusmateriaalihankintoihin varatuista määrärahoista noin 60 % meni kateenen suurhankintaan. Hollannista hankittiin sata käytettyä Leo-pard 2A6 -taistelupanssarivaunua sekä niiden käyttöön liittyviä tarvikkeita ja koulutusta. Yhdysvalloista hankittiin Stinger RMP Block I -ilmatorjuntaoh-jusjärjestelmä.¹²⁶ Leopard-kaupan arvo oli arvonlisäverottomana noin 200 miljoonaa euroa ja Stingerien kauppahin-ta oli noin 93 miljoonaa euroa.

Stinger-ilmatrjuntaohjukset ovat kannettavia olalta laukaistavia infra-punahakuisia ilmatrjuntaohjuksia, joita voidaan käyttää lentokoneiden, helikoptereiden, miehittämättömien ilma-alusten ja alhaisella nopeudella lentävien risteilyohjusten torjuntaan. Hankinta käynnistyi vuonna 2009 kan-

Puolustusmenoista puolustus-materiaalihan-kintojen osuus oli 427,6 miljoo-naa euroa.

SUOMEN ASETUONTI 2014

Sotatuotteiden tuonti on esitetty TIV-yksiköinä (Trend Indicator Value). TIV-yksikkö on SIPRI:n käyttämä dollarimääriäinen tilastoarvo, joka on laskettu sotilaallisten resurssien tuotantokustannusten perusteella eikä siten välttämättä vastaa tehtyjen asekauppojen taloudellista arvoa. Mukana ei ole sotatuotteiden tuontia maista, joista tuonnin arvo on alle puoli miljoonaa dollaria.

Siviiliaseiden tuonti perustuu tullin tietoihin. Mukana ei ole siviiliaseiden tuontia maista, joista tuonnin arvo on alle 10 000 euroa.

Lisätietoja raportissa ja kartoista käytetystä metodologiasta sekä lähteistä löytyy verkkosivulta www.saferglobe.fi → [julkaisut](#) → [asevalvontaraportti](#) → [laatuseloste](#).

Kotimaisuuteen pyritään hankinnoissa aina, kun se on taloudellisesti ja huoltovarmuussyistä perusteltavissa.

sainvälisellä tarjouskilpailulla. Varsinaiset materiaalitoimitukset ajoittuvat vuosille 2015–2018, mutta varusmieskoulutus päästiin aloittamaan jo tätä ennen Tanskasta käytettyän hankitulla koulutusmateriaalilla.¹²⁷

Kolmas merkittävä kauppa viime vuonna oli raskaiden kuorma-autojen hankinta Suomesta Scania Oy:ltä. Autoja on tarkoitus hankkia yhteensä 253 kappaletta, joista 69 kappaletta on sopimusoptiona. Kaupan veroton hinta oli noin 53 miljoonaa euroa.¹²⁸ Kotimaisten hankintojen osuus puolustusministeriön vuoden 2014 hankintapäätöksistä oli ylipäätään suuri, sillä 29:stä hankinnasta 19 oli tehty kotimaisen toimittajan kanssa. Tämä tukee puolustusministeriön materiaali-poliittista osastrategiaa, jonka mukaan kotimaisuuteen pyritään hankinnoissa aina, kun se on taloudellisesti ja huoltovarmuussyistä perusteltavissa.¹²⁹

PUOLUSTUSMATERIAALIEN TUONNILLA KOHTI LIITTOUTUMISEDELLYTYKSIÄ

Tukholman kansainvälisen rauhan-tutkimusinstituutin SIPRI:n mukaan vuonna 2014 Suomeen suuntautui merkittävä asetuontia viidestä maasta: Yhdysvalloista, Ranskasta, Norjasta, Ruotsista ja Italiasta.¹³⁰ SIPRI:n ilmoittamat tuontiluvut eivät kuitenkaan perustu hankintojen varsinaisiin kauppa-arvoihin, vaan näissä tilastoissa käytetään asetuonnin vuosittaisen vertailun mahdollistavaa TIV-lukua (Trend Indicator Value), joka perustuu aseiden tuotantomatkoihin ilmoitettuna miljoonina Yhdysvaltain dollareina. TIV-vertailussa käytettyjen aseiden arvo on joko 40 tai 66 prosenttia uusien aseiden arvosta riippuen tuotteen kunnosta.

Puolustusmateriaalikauppa tarkeastaessa on huomioitava, että taloudellisten intressien lisäksi kau-pankäyntiin liittyy vahvoja poliittisia tekijöitä¹³¹. Materiaalipoliittisen osastrategian mukaan keskeisiä yhteis-

työsuuntia hankinnoissa ovat Euroopan unioni, Pohjoismaat, Nato sekä kahdenvälinen materiaalialan yhteistyö.¹³²

Nato-yhteistyössä on tarkoitus mennä niin pitkälle, että puolustusministeriön 2020 tavoitetilassa puolustusmateriaalin osalta on saavutettu mahdollisuudet liittoutumiselle¹³³. Nämä poliittiset kauppa-ohjaavat tekijät näkyvät selvästi sekä Suomen viime vuoden että koko 2000-luvun asetuonnissa. Viimeisen kymmenen vuoden aikana Ruotsi on ollut merkittävin aseiden tuoja Suomeen. Yhdysvallat, Ranska ja Italia ovat olleet listalla seuraavina.¹³⁴

Viime vuonna maahantuotujen puolustusmateriaalien hankintapäätökset on tehty suurelta osin viime vuosikymmenen lopulla. SIPRI:n mukaan sotatuotekategorioittain ohjukset ja sensorit muodostivat suurimmat asetuontimäärät vuonna 2014. Näiden lisäksi tuontiin ilmatorjuntajärjestelmiä ja helikoptereita.¹³⁵ SIPRI:n tilastojen perusteella viime vuonna Suomeen tuotuja aseita ja puolustusmateriaaleja olivat esimerkiksi Norjasta tuodut NASAMS-ilmatorjuntaohjusjärjestelmät sekä näihin sopivat AIM 120C-AMRAAM-ohjukset Yhdysvalloista. Ilma-puolustusta vahvistettiin viime vuonna lisäksi Ranskasta ja Ruotsista tuodulla tutkajärjestelmillä. Myös ranskalais-italialaisen NH-90 -kuljetushelikopteriakupan toimitukset jatkuivat viime vuonna¹³⁶. SIPRI:n tuontitietojen perusteella painopiste Suomeen tuodissa puolustusmateriaaleissa on tällä hetkellä ilmapuolustuksessa. Ilma-puolustuksen kehittäminen linjattiin jo vuoden 2004 valtioneuvoston turvallisus- ja puolustuspoliittisessa se- lonteossa yhdeksi puolustusvoimien kehittämisen pääalueeksi vuoteen 2012 saakka.¹³⁷ Valitettavaa Suomen sota-tuotetuonin raportoinnissa on, että puolustusvoimat eivät olleet halukkaita komentoimaan SIPRI:n esittämää tuontitietoja.

Poliittiset tekijät vaikuttavat vahvasti puolustusmateriaalihan-kintoihin.

GLOBAALI SIVILISETUONTI

Tullin tilastojen mukaan siviiliaseiden puolella tuontia vuonna 2014 Suomeen oli yhteensä 36:sta eri maasta. Suurimmat viisi tuoja olivat Italia, Saksa, Ruotsi, Yhdysvallat ja Tsekki. Merkittävä tuontia Suomeen oli kuitenkin myös Euroopan ja Pohjois-Amerikan ulkopuolelta esimerkiksi Kiinasta, Intiasta ja Taiwanista.¹³⁸ Edellä mainituista maista Tsekkiä ja Taiwania lukuun ottamatta kaikki maat löytyvät myös YK:n tilastoiman kahdenkymmenen suurimman käsiaseiden viejän listalta aikavälillä 2000–2011 Yhdys-

valtojen, Saksan ja Italian muodostaessa kolmen kärjen.¹³⁹

Tuontiryhmästä Euroopan maista ja Pohjois-Amerikasta tuodaan eniten urheilu- ja metsästyskäyttöön luokiteltuja haulikoita ja kiväärejä sekä näiden ammuksia ja muita tarvikkeita. Lisäksi pistoolien ja revolverien merkittävä tuonti rajoittuu Eurooppaan ja Pohjois-Amerikkaan, poikkeuksena Intia, josta pistoolien ja revolverien osia ja tarvikkeita tuotiin lähes 600 000 euron edestä. Kiinan ja Taiwanin asetuonti Suomeen koostuu pääosin jousi-, ilmati-kaasukivääreistä ja -pistooleista sekä patukoiksi luokiteltavista aseista.¹⁴⁰

Tullin tilastojen mukaan siviiliaseiden puolella tuontia vuonna 2014 Suomeen oli yhteensä 36:sta eri maasta.

TAPAUSTARKASTELU SUOMEN ASETUONNISTA

PUOLUSTUSHANKINTOJA ISRAELISTÄ POHJOISMAISELLA YHTEISÖLLÄ

Pohjoismainen puolustusyhteistyö on tiivistynyt viime vuosina myös materiaalihankintojen osalta. Yksi esimerkki on Suomen puolustusministeriön syyskuussa 2013 tekemä hankintapäätös naamioverkojen ja maastouttamisjärjestelmien ostamisesta israelilaiselta Fibrotex Ltd:ltä. Hankintaan sisältyi lisäksi lisähankintavaraus vuosille 2014–2018. Hankinnan arvo optioiden kanssa on 36 miljoonaa euroa.¹⁴¹

Fibrotex-kaupan optiot eivät koskeneet vain Suomea, vaan myös Tanska tilasi Fibrotexiltä erään samoja maastouttamisjärjestelmiä.¹⁴² Puolustusministeriön edustajan mukaan yleinen pyrkimys materiaaliyhdistöön ostajamaiden välillä on puolustusministeriön materiaalipoliittikan mukaista, ja puolustusvoimia on kehotettu selvittämään erilaisia yhteistyömahdollisuuksia. Puolustusvoimat on pyrkinyt Fibrotex-

hankinnan optioilla mahdollistamaan sen, että muut Pohjoismaat voisivat halutessaan lunastaa naamiointiverkkoa samalla hinnalla kuin Suomi. Tällaisten yhteisten optioiden kautta hankintojen volyymia saadaan suuremmaksi, jolloin pieni ostaja voi hankinnan kappalehinnassa hyötyä ison ostajan mukana tulevasta suuremmasta määristä. Ministeriön mukaan yhteistyö ei kuitenkaan käytännössä aina onnistu, sillä usein tekniset vaatimukset tai aikataulut eri maissa poikkeavat liikaa toisisäntaan.¹⁴³

Puolustusmateriaaliyhdistyön tiivistyessä huomiota tulisi kiinnittää myös yhteisiin pelisääntöihin siitä, mistä tuotteita hankintaan. Israelilaisten yritysten kanssa tehdyt kaupat nostavat aina esiin kysymykset kauppojen eettisyydestä ja kansainvälisen säädosten mukaisuudesta. Euroopan unionin aseviennin käytäntesäännön mukaan aseviennit on kiellettyä maihin, joissa aseita voidaan käyttää esimerkiksi ihmisoikeusrikkomuksin tai aseellisen konfliktin

pitkittämiseen.¹⁴⁴ Myös asehankintojen tekemisen Israelista, ja siten paikallisten aseteollisuuden yritysten tukemisen, on nähty edesauttavan Israelin ja palestiinalaisten välisen konfliktin jatkumista. Fibrotexillä esimerkiksi on läheiset yhteydet Israelin armeijaan, joka hankkii kaikki maastouttamisateriaalinsa Fibrotexilta yksinoikeudella.¹⁴⁵

Suomen ja Tanskan lisäksi myös Ranska ja Liettua ovat hankkineet Fibrotexiltä puolustusmateriaalia viimeisen puolentoista vuoden aikana.¹⁴⁶ Tämä on kuitenkin vain jäävuoren huippu eurooppalaisessa asekaupassa Israelin kanssa. Eniten Israelista Eurooppaan kohdistuvaa asevienniä on 2000-luvulla ollut Iso-Britanniaan, Romaniaan ja Espanjaan. Vastaavasti pohjoismaisessa vertailussa Suomi sijoittuu listalla korkeimmalle.¹⁴⁷ Suomi tulee olemaan merkittävä asetuaja Israelista myös jatkossa, sillä viime vuosina Suomi on tilannut Israelista naamioverkkojen lisäksi tiedustelulennokkeja sekä kenttäradioita.¹⁴⁸

Lähteet

- 1 Sopimusteksti sekä tietoa sopimuksen toimeenpanosta. Saatavissa: <<http://www.un.org/disarmament/ATT/>>, luettu 8.9.2015.
- 2 UNDP. Saatavissa: <<http://www.clusterconvention.org>>, luettu 8.9.2015.
- 3 AEROCEPTOR-hankkeen internetsivu. Saatavissa: <<http://www.aeroceptor.eu>>, luettu 8.9.2015.
- 4 Lehdistötiedote 19.1.2015, Andrej Hunko, Euroopan vasemistopouluueen europarlamenttiryhmän jäsen. Saatavissa: <<http://www.statewatch.org/news/2015/jan/eu-drones-for-maritime-rescue-only-not-to-prevent-migration.pdf>>, luettu 7.7.2015.
- 5 EU-komission vastaus E-007959/2014, 6.1.2015. Saatavissa: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getAllAnswers.do?reference=E-2014-007958&language=EN>>, luettu 7.7.2015.
- 6 ibid.
- 7 Päättöslauselma 2014/2567(RSP), 25.2.2014.
- 8 "Towards a European Position on Armed Drones and Targeted Killing: Surveying EU Counterterrorism Perspectives". International Center for Counter-Terrorism.
- 9 Päättöslauselma 2051 (2015) ja suositus 2069 (2015). 23.4.2015.
- 10 CD/2020, 9.4.2015, ja CD/2023, 23.6.2015.
- 11 Pakistanin puheet aserisuntakonferenssissa 9.6.2015 ja 23.6.2015. YK Gennevessä (UNOG). Saatavissa: <[http://www.unog.ch/80256E600585943/\(httpPages\)/5433E0CBB091345C1257DE400309DD5?OpenDocument](http://www.unog.ch/80256E600585943/(httpPages)/5433E0CBB091345C1257DE400309DD5?OpenDocument)>, luettu 8.9.2015
- 12 A/69/154 ja A/69/154/Add.1.
- 13 "Ydinterroriemin vastainen koukous edisti käytännön yhteistyötä". Saatavissa: <<http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=329298&contentlan=1&culture=fi-EN>>, luettu 8.9.2015.
- 14 Osallistujalista Itävallan ulkoministeriö. Saatavissa: <http://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/Zentrale/Aussenpolitik/Abreuestung/HINW14/HINW14/participants.pdf>, luettu 8.9.2015.
- 15 Iso-Britannian, Yhdysvaltojen ja Suomen puheet, 8.-9.12.2014. Itävallan ulkoministeriö. Saatavissa: <<http://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/disarmament/weapons-of-mass-destruction/nuclear-weapons-and-nuclear-terrorism/vienna-conference-on-the-humanitarian-impact-of-nuclear-weapons/statements>>, luettu 16.7.2015.
- 16 Tilanne 14.7.2015. ICAN. Saatavissa: <<http://www.icanw.org>>, luettu 8.9.2015.
- 17 CD/2009 ja CD/2010, 23.1.2015. luettu 13.08.2015
- 18 ICAN. Saatavissa: <<http://www.icanw.org>>, luettu 14.7.2015.
- 19 "Humanitarian statement on behalf of 156 countries - (Austria, on behalf of)", 28.4.2015. YK. Saatavissa: <<http://www.un.org/en/conf/npt/2015/statements28april.shtml>>, luettu 8.9.2015.
- 20 kts. esim. "Humanitarian statement on behalf of 156 countries - (Austria, on behalf of)", 28.4.2015. YK. Saatavissa: <<http://www.un.org/en/conf/npt/2015/statements28april.shtml>>, luettu 8.9.2015.
- 21 kts esim. Itävallan vetoosum. Itävallan ulkoministeriö. Saatavissa: <http://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/Zentrale/Aussenpolitik/Abreuestung/HINW14/HINW14vienna_Pledge_Document.pdf>, luettu 8.9.2015.
- 22 Neuvoston yhteeninen kanta 2008/944/YUTP sotilasteknologian ja puolustustarvikkeiden viennin valvonnan koskevien yhteisten sääntöjen määrittämisestä. Saatavissa <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:335:009:90103:FI:PDF>>, luettu 13.08.2015
- 23 Jarmo, Pykälä (2014), Suomalainen asekauppa. Rahan, vallan ja sodan ytimessä. Riika, 160.
- 24 Puolustustarvikkeiden vientilaki 282/2012. Saatavissa <<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120282>>, luettu 13.08.2015
- 25 Euroopan unionin yhteeninen puolustustarvikkeluettelo. Saatavissa <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:52014XG0409%2801%29>>, luettu 13.08.2015
- 26 Ampuma-aselaki 9.1.1998/1. Saatavissa <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980001>>, luettu 13.08.2015
- 27 Kaksikäyttötuootteella tarkoitetaan tuotetta, joka soveltuu siviilikäytön lisäksi myös sotilaallisiin tarkoituksiin tai joukkotuhoaseiden kehittämiseen.
- 28 Valtioneuvoston asetus 311/2013 puolustustarvikkeiden vientiä koskevan lupaharkinnanyleisistä edellytyksistä. Saatavissa <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20130311>>, luettu 13.08.2015
- 29 EU:n puolustustarvikkeluettelon tuoteluokat 1-10 sekä 12.
- 30 Puolustustarvikkeiden vientilaki 282/2012
- 31 Elli Kyötmäki & Jarmo Pykälä (2014), Mitä viedään ja kenelle – selvitys asevientivalvontajärjestelmän nykytilasta. Tautapaperi 5. SaferGlobe Finland, 14.
- 32 Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621. Saatavissa <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990621>>, luetu 13.08.2015
- 33 Ks. s. 28
- 34 Ks. s. 27
- 35 Ks. s. 29
- 36 Joulukuussa 2014 voimaanastunut kansainvälinen asekauppasopimus velvoittaa raportointia toteutuneista puolustustarvikkeiden mennessä aina seuraavan vuoden kesäkuun viimeiseen päivään mennessä.
- 37 Wezeman, Pieter D. & Wezeman, Siemon T., 2015, Trends in International Arms Transfers, 2014. Tukholm, SIPRI, s. 1-2. Saatavissa: <<http://books.sipri.org/files/FS/SIPRIFS1503.pdf>>, luettu 8.9.2015
- 38 Time Magazine 31.3.2015, U.S. Resumes Weapons Flow to Egypt. Saatavissa: <<http://time.com/3766224/united-states-weapons-ban-lifted-egypt/>>, luettu 8.9.2015
- 39 Ks. Wezeman & Wezeman, s. 5.
- 40 Al Jazeera 7.6.2015, The Many Battles of Egypt's Muslim Brotherhood. Saatavissa: <<http://www.aljazeera.com/news/2015/06/battles-egypt-muslim-brotherhood-150604103022250.html>>, luettu 8.9.2015.
- 41 Reporters Without Borders, 2015, World press freedom index 2014, Middle East and North Africa. Saatavissa: <<https://rsf.org/index2014/en-middle-east.php>>, luettu 8.9.2015.
- 42 Ks. Wezeman & Wezeman, s. 3.
- 43 Spiegel Online 13.4.2014, "Leopard 2": Regierung sträubt sich gegen Panzer-Lieferung an Saudi-Arabien. Saatavissa: <<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/leopard-2-panzer-lieferung-an-saudi-arabien-droht-das-aus-a-964171.html>>, luettu 8.9.2015.
- 44 Bundesministerium für Wirtschaft und Energie (BMWi), 2015, Bericht der Bundesregierung über ihre Exportpolitik für konventionelle Rüstungsgüter im Jahre 2014. Berliini, s. 160. Saatavissa: <<http://www.waffenexporte.org/wp-content/uploads/2014/06/R%C3%BCstungsexportbericht-2014.pdf>>, luettu 8.9.2015.
- 45 Foreign & Commonwealth Office, 2014, United Kingdom Strategic Export Controls Annual Report 2013. Lontoo. Saatavissa: <https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/331865/9781474108232_ACCESSIBLE_v0.2.pdf>, luettu 8.9.2015.
- 46 Foreign & Commonwealth Office, 2014, United Kingdom Strategic Export Controls Annual Report 2014. Lontoo. Saatavissa: <https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/446050/Strategic_Exports_AR14_tagged.pdf>, luettu 8.9.2015.
- 47 Lunn, Jon, 2015, UK arms export control policy, Briefing Paper Num- ber 02729, 8 May 2015. House of Commons Library: Lontoo. Saatavissa: House of Commons <<http://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/SN02729/SN02729.pdf>>, luettu 8.9.2015.
- 48 Grimmett, Richard & Kerr, Paul (2012), Conventional Arms Transfers to Developing Nations. Saatavissa: <<http://www.fas.org/sip/crs/weapons/R42678.pdf>>, luettu 25.6.2015.
- 49 WTO (2012), International Trade Statistics. Saatavissa: <https://www.wto.org/english/res_e/its_e/its12_e/its12_toc_e.htm>, luettu 25.6.2015.
- 50 SIPRI (2015), SIPRI Arms Transfers Database. Saatavissa: <<http://armstrade.sipri.org/armstrade/page/toplist.php>>, luettu 26.6.2015.
- 51 World Bank (2015), World Bank Open Data. Saatavissa: <<http://data.worldbank.org/country/>>, luettu 26.6.2015. Vertailu tehty aikavälillä 2005-2014.
- 52 World Integrated Trade Solutions. Saatavissa: <<http://wits.worldbank.org/Default.aspx>>, luettu 26.6.2015.
- 53 Ben-David, Alon (2013), Israel Among Leading Arms Exporters In 2012. Saatavissa: <<http://aviationweek.com/awin/israel-among-leading-arms-exporters-2012>>, luettu 26.6.2015.
- 54 Ministry for Foreign Affairs (2013), Strategic Export Control in 2013/14 – Military Equipment and Dual-Use Items. Saatavissa: <<http://www.government.se/legal-documents/2014/01/commission-201314114/>>, luettu 3.7.2015.
- 55 World Trade Organization (2015), Trade Profiles. Saatavissa: <<http://stat.wto.org/CountryProfile/WSDBCountryPFHome.aspx?Language=E>>, luettu 2.6.2015.
- 56 WTO (2012/2015), International Trade Statistics. Saatavissa: <https://www.wto.org/english/res_e/statistics_e/its_e.htm>, luettu 25.6.2015.
- 57 International Monetary Fund (2015), World Economic Outlook Database. Saatavissa: <<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2014/02/weodata/index.aspx>>, luettu 3.7.2015.
- 58 Statistics Sweden (2015), Labour statistics based on administrative sources. Saatavissa: <http://www.scb.se/en/Finding-statistics/Statistics-by-subject-area/Labour-market/Employment-and-working-hours/Labour-statistics-based-on-administrative-sources/#c_undefined>, luettu 3.7.2015.
- 59 GlobalSecurity.org (2015), Sweden – Defense Industry. Saatavissa: <<http://www.globalsecurity.org/military/world/europe/industry-se.htm>>, luettu 3.7.2015.
- 60 Sullivan, 25 Tom (2014), Sweden's Dirty Secret: It Arms Dictators. Saatavissa: <<http://www.businessinsider.com/swedens-dirty-secret-they-arm-dictators-2014-5?IR=T>>, luettu 25.6.2015.
- 61 Statista (2015), Apple's number of employees in the fiscal years 2005 to 2014 (in 1,000s). Saatavissa: <<http://www.statista.com/statistics/273439/number-of-employees-of-apple-since-2005/>>, luettu 29.6.2015.
- 62 SIPRI (2015), SIPRI top 100 and recent trends in the arms industry. Saatavissa: <<http://www.sipri.org/research/arms-production/recent-trends-in-arms-industry>>, luettu 29.6.2015.
- 63 Council on Foreign Relations (2013), The Global Regime for Transnational Crime. Saatavissa: <<http://www.cfr.org/transnational-crime/global-regime-transnational-crime/p28656#p1>>, luettu 3.6.2015.
- 64 Puolustustarvikkeiden maastavienti maittain ja tuoteluokittain. Saatavissa: <<http://www.defmin.fi/index.phtml?s=148>>, luettu 18.09.2015.
- 65 Yrjö Kokkonen, Yle 5.8.2015, Saudi-joukot etenevät Jemenissä – maihinnoissa tuotiin raskaita panssarivaunuja. Saatavissa <http://yle.fi/uutiset/saudi-joukot_etenevat_jemenissa_maihinnoissa_tuotiin_raskaita_panssarivaunuja/8204121>, luettu 18.09.2015.
- 66 Jussi Nurminen, Yle 30.8.2015, Vedenpulloilla osunut ilmaisku tappoi suuren määrän ihmisiä Jemenissä. Saatavissa. <http://yle.fi/uutiset/vedenpulloilla_osen_ilmaisku_tappoi_suuren_maaran_ihmisia_jemenissa/8265549>, luettu 18.09.2015.
- 67 Esa Koivuranta, Yle, 18.1.2015, Jemeniin ylimmän mahdollisen hätiläilan. Saatavissa, <http://yle.fi/uutiset/yk_julist_jemeniin_ylimman_mahdollisen_hatalan/8120818>, luettu 18.09.2015.
- 68 Puolustustarvikkeiden maastavienti maittain ja tuoteluokittain. Saatavissa: <<http://www.defmin.fi/index.phtml?s=148>>, luettu 18.09.2015.
- 69 Puolustusministeriön päätös vientiluvan myöntämisestä FI.PL.M.2014-1562.
- 70 Ks. s. 28
- 71 Mikko Leppänen, Yle, 25.7.2015, Turki käy valtaistelija kahdella rintamalla – pääministeri: "Turkki on tulireakaan ympäröimää". Saatavissa, <http://yle.fi/uutiset/turkki_kay_valtaistelija_kahdella_rentamalla_paaaministeri_turkki_on_tuli-reakaan_ymparoima/8181928>, luettu 25.6.2015.
- 72 Tom Kankkonen, Yle, 9.9.2015, Kovia sanoja Turkin kiihyvästä väkivallasta: Kurdit ovat kokeneet turkkilaisen kristilliyön. Saatavissa, <http://yle.fi/uutiset/kovia_sanoja_turkin_kiihyvasta_vakivallasta_kurdit_ovat_kokeneet_turkkilaisen_kristaliyon/8291888>, luettu 18.09.2015.
- 73 MILITARY SPENDING IN EUROPE IN THE WAKE OF THE UKRAINE CRISIS. Sipri 2015, Saatavissa, <<http://www.sipri.org/media/website-photos/milex-media-backgrounder-2015>>, luettu 18.09.2015.
- 74 Cassidian Finland Oy, verkkosivut. Saatavissa, <<http://stromberginaukio.fi/yritykset-2/cassidian-finland-oy/>>, luettu 18.09.2015.
- 75 SaferGlobe (2012), Suomen asevientiraportti 2011, s. 25-26. SaferGlobe, Helsinki.
- 76 Suomen asevienti 2008 (2010), SaferGlobe Finland, Saatavissa: <<http://www.saferglobe.fi/?p=1705>>, luettu 13.08.2015.
- 77 SIPRI Arms Transfer Database, Saatavissa: <<http://portal.sipri.org/publications/pages/transfer/splash>>, luettu 13.08.2015.
- 78 Puolustustarvikkeiden maastavienti maittain ja tuoteluokittain. Saatavissa: <<http://www.defmin.fi/index.phtml?s=148>>, luettu 13.08.2015.
- 79 Puolustusministeriön päätös vientiluvan myöntämisestä FI.PL.M.2013-5010
- 80 Puolustusministeriön päätös vientiluvan myöntämisestä FI.PL.M.2014-458
- 81 Puolustusministeriön päätös vientiluvan myöntämisestä FI.PL.M.2014-455
- 82 Puolustusministeriön päätös puolustustarvikkeiden viennistä annetussa laissa (282/2012) tarkoitetun vientilupahakemuksen hylkäämisestä FI.PL.M.2014-5078
- 83 Puolustusministeriön päätös puolustustarvikkeiden viennistä annetussa laissa (282/2012) tarkoitetun vientilupahakemuksen hylkäämisestä FI.PL.M.2014-5074
- 84 Ks. s. 12-13
- 85 Patria (2015), Tiedonanto Patria Landin vuoden 2014 liiketoiminnasta, Saatavissa: <<http://patria.fi/fi/patria/liiketoiminnat/land/2014>>, luettu 9.6.2015.
- 86 Puhelinkeskustelu SaferGlobe / Patria 16.6.2015.
- 87 IHS Jane's 360, Ghannatha vessels delivered, Saatavissa: <<http://www.janes.com/article/49514/ghannatha-vessels-delivered-idx15d4>>, luettu 25.6.2015.
- 88 Puolustusministeriön vientiluvat 982/30.02.00/2013, FI.PL.M.2014-462 ja 1029/30.02.00/2013, FI.PL.M.2014-463
- 89 Armored Vehicles & Heavy Equipment Factory -yhtiön tuotestlostet. Saatavissa: <<http://www.avf.com.sa/prdaction-en01.html>>, Luettu 9.6.2015.
- 90 Puolustusministeriön vientilupa 733/30.02.00/2014, FI.PL.M.2014-5056
- 91 Suomen Sotilas, Osto-opas 1-2012, Saatavissa: <<http://www.suomenotilas.fi/sites/default/files/>

- pdfs-txts/osto_opas_2012_01_lores.pdf>, luettu 9.2015.
- 92 Robonic. Press release: Robonic and Lockheed Martin team up on new-generation tactical drone launcher. Saatavissa <<http://www.robionic.fi/press-releases/>>, luettu 15.6.2015.
- 93 Puolustusministeriö. Puolustusvarikkeiden maastavienti maittain ja tuoteluokittain. Saatavissa : <<http://www.defmin.fi/index.phtml?s=148>>, luettu 9.6.2015. Mukana Saudi-Arabia, Yhdystyneet Arabiemiraatit, Qatar, Bahrain, Jemen ja Oman. Summa aktuaalinen, ei inflaatiokerjattu.
- 94 Memorandum on Understanding Between the Ministry of Defense of the Republic of Finland and the Ministry of Defense of the Kingdom of Saudi Arabia on Defense Materiel Cooperation.
- 95 NEUVOSTON YHTEINEN KANTA 2008/944/YUTP.
- 96 Puhelin keskustelu. SaferGlobe/Boomeranger Boats. 15.4.2015.
- 97 Boomeranger Boats (2015) Saatavissa: <<http://www.boomeranger.fi/suomeksi>>, luettu 3.6.2015.
- 98 United States Department of State (2013) Brunei Human Rights Report, Country Reports on Human Rights Practices for 2013. Bureau of Democracy, Human Rights and Labour. Saatavissa: <<http://www.state.gov/documents/organization/220391.pdf>>, luettu 20.4.2015.
- 99 ibid.
- 100 Euroopan unionin virallinen lehti (2008) Neuvoston yhteinen kanta 2008/944/YUTP, sotilaateknologian ja puolustavarikkeiden viennin valvontaa koskevien yhteisten sääntöjen määritämisestä. Saatavissa <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008E0944&rid=3>>, luettu 26.7.2015.
- 101 Puolustusministeriö (2013) Suomen puolustavarikevienti toteutetaan voimassaolevien säädösten mukaisesti. Saatavissa <http://www.defmin.fi/ajankohtaista/tiedotteet/2013/suomen_puolustavarikevientia_toteutetaan_voimassaolevien_saadosten_mukaisesti.5443.news>, luettu 20.4.2015.
- 102 Puolustusministeriö. Puolustusvarikkeiden maastavienti maittain ja tuoteluokittain 2014, 2013. Saatavissa <<http://www.defmin.fi/index.phtml?s=148>>, luettu 13.8.2015.
- 103 The Brunei Times (2013) Asia's defence spending overtakes Europe's. Saatavissa <<http://www.bt.com.bn/2013/03/15/asias-defence-spending-overtakes-europe>>, luettu 20.4.2015.
- 104 Kuncinas, Paulius (2014) Military spending on the rise in Brunei, Borneo Post. Saatavissa <<http://www.theborneopost.com/2014/06/28/>>
- military-spending-on-the-rise-in-brunei/>, luettu 20.4.2015.
- 105 Kamit, Rabiatul (2014) Brunei to buy military aircraft, The Brunei Times. Saatavissa <<http://www.bt.com.bn/frontpage-news-national/2014/07/14/brunei-buy-military-aircraft>>, luettu 20.4.2015.
- 106 ibid.
- 107 Parameswaran, Prashanth (2015) Why Did Brunei Slash Its Defense Budget? Saatavissa <<http://thediplomat.com/2015/03/why-did-brunei-slash-its-defense-budget>>, luettu 20.4.2015.
- 108 Kamit, Rabiatul (2014) Brunei to buy military aircraft, The Brunei Times. Saatavissa <<http://www.bt.com.bn/frontpage-news-national/2014/07/14/brunei-buy-military-aircraft>>, luettu 20.4.2015.
- 109 Kanta-Hämeen käräjäoikeus (2014), Asianumero R 14/580, tuomion numero 14/139029.
- 110 SaferGlobe (2014), Suomen asevalvontaraportti 2014, s 37. SaferGlobe, Helsinki.
- 111 Tulli (2014), Lentorahtilähetys makkala Vietnamista Suomen kautta Ukrainaan – Tulli tutki puolustusvarikkeiden maastavientirikosta. Lehdistötiedote 24.7.2014. Saatavissa <http://www.tulli.fi/fi/tiedotteet/lehdistotiedotteet/00000_tiedotteet/tiedote_20140724_1/index.html?bc=3035>, luettu 6.7.2015.
- 112 Tulli (2013), Panssarivaunujen varaosia Venäjältä Suomen kautta Syyriaan – Tullin esituskinta aloitetti. Lehdistötiedote 15.2.2013. Saatavissa <http://www.tulli.fi/fi/tiedotteet/lehdistotiedotteet/00000_tiedotteet/tiedote_20130215_5/index.html?bc=3035>, luettu 6.7.2015.
- 113 Sputnik (2015), Russia Slams Finland for Decision to Supply Laser Rangefinders to Kiev, 2.3.2015. Saatavissa <<http://sputniknews.com/europe/20150302/1018961902.html>>, luettu 6.7.2015.
- 114 Puhelin keskustelu SaferGlobe / Noptel 13.4.2015.
- 115 Puolustusministeriö (2014), Vientiluvat D nro 620/30.02.00/2014, FI.PL.M.2014-5057 ja D nro 720/30.02.00/2014, FI.PL.M.2014-5058.
- 116 Kaleva (2015), Venäjä kritisoi Suomen vientipäästöä: Oululaismalmiset mittarit tukevat Ukrainian sotaan, 2.3.2015. Saatavissa <<http://www.kaleva.fi/uutiset/ulkomaat/venaja-kritisoi-suomen-vientipaatosta-oululaisvalmisteiset-mittarit-tukevat-ukrainan-sotaan/690977/>>, luettu 7.7.2015.
- 117 Noptel (2015), Long Distance Range Finding. Saatavissa <<http://www.noptel.fi/>>, luettu 16.6.2015.
- 118 Helsingin Sanomat (2015), Venäjä yllätti suomalaisministerit – "Suomi ei vie aseita Ukrainaan", 3.3.2015. Saatavissa <<http://www.hs.fi/politiikka/a1425361984787>>, luettu 16.6.2015.
- 119 Helsingin Sanomat (2015), Venäjä arvostelee Suomea laserkaupoista, 3.3.2015. Saatavissa <<http://www.hs.fi/kotimaa/a1425298742666>>, luettu 16.6.2015.
- 120 Puolustusministeriö (2014), Vientiluvat D nro 620/30.02.00/2014, FI.PL.M.2014-5057 ja D nro 720/30.02.00/2014, FI.PL.M.2014-5058.
- 121 MTV (2015), Ministeriö Venäjän moitteista: Viennille ei ollut estettä, 3.3.2015. Saatavissa <<http://www.mtv.fi/uutiset/kotimaa/artikkeli/ministerio-venajan-moitteista-viennille-ei-ollut-estettä/4835922>>, luettu 7.7.2015.
- 122 Thermal Vision Technologies (2015), Yrityksen verkkosivut. Saatavissa <<http://tvt-thermal.com/>>, luettu 16.6.2015.
- 123 Puolustusministeriö. Puolustusmenojen osuuus valtion kokonaismenoista. Saatavissa <http://www.defmin.fi/tehavat_ja_toiminta/puolustushallinnon_voimavarat/talous/puolustusmenojen_osuuus_valtion_kokonaismenoista>, luettu 1.8.2015.
- 124 Puolustusministeriö. Puolustusmenojen jakautuminen. Saatavissa <http://www.defmin.fi/tehavat_ja_toiminta/puolustushallinnon_voimavarat/talous/puolustusmenojen_jakautuminen>, luettu 1.8.2015.
- 125 Puolustusministeriö. Vuoden 2014 puolustusbudjetti. Saatavissa <http://www.defmin.fi/ajankohtaista/tiedotteet/2013/vuoden_2014_puolustusbudjetti.5601.news>, luettu 1.8.2015.
- 126 Puolustusministeriön hankintapäätökset 2014.
- 127 Lentoposti (2015), Ilmapuolustuksen uudet Stinger-olkapääöhjukset Veikaranjärven varusmiehille. Saatavissa <http://www.lentoposti.fi/uutiset/ilmapuolustuksen_uudet_stinger_olkapaoohjukset_vekaranjarven_varusmiehille>, luettu 1.8.2015.
- 128 Puolustusministeriön hankintapäätös FI.PL.M.2014.1942, 253/30.00.00/2014.
- 129 Puolustusministeriö (2011), Puolustushallinnon materiaalipoliittika-ostrategia. Helsinki. (s.2)
- 130 SIPRI. Arms Transfers Database. Saatavissa <<http://www.sipri.org/databases/armtransfers>>, luettu 1.8.2015.
- 131 Lehtonen & Anteroinen 2013, s. 154. Lehtonen, Juh-Matti & Anteroinen, Jukka (2013). Puolustusmateriaaliaintelinkitetyys – tehokkuutta rahalla. Tiede ja ase 70, 152-172.
- 132 Puolustusministeriö (2011). Puolustushallinnon materiaalipoliittika-ostrategia. Helsinki. (s.4)
- 133 Puolustusministeriö (2011). Puolustushallinnon materiaalipoliittika-ostrategia. Helsinki. (s.2)
- 134 SIPRI. Arms Transfers Database. Saatavissa <<http://www.sipri.org/databases/armtransfers>>, Luettu 1.8.2015.
- 135 SIPRI. Arms Transfers Database. Saatavissa <<http://www.sipri.org/databases/armtransfers>>, Luettu 1.8.2015.
- 136 SIPRI. Arms Transfers Database. Saatavissa <<http://www.sipri.org/databases/armtransfers>>, Luettu 1.8.2015.
- 137 Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittika 2009. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 11/2009. Helsinki. s.113
- 138 Tulli. Uljas – Tavaroiden ulko- maankauppatilastot. Saatavissa <<http://ujas.tulli.fi/>>, Luettu 23.5.2015. Globe, Helsinki.
- 139 Jenzen-Jones, N.R. et al (2014). Producers of Small Arms, Light Weapons, and Their Ammunition. Small Arms Survey Research Note 43(2014). Saatavissa <http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/H-Research_Notes/SAS-Research-Note-43.pdf>, luettu 1.8.2015. (s.4)
- 140 Tulli. Uljas – Tavaroiden ulko- maankauppatilastot
- 141 Puolustusministeriön hankintapäätös FI.PL.M.2013-4412, 674/30.00.00/2013, 26.4.2012. Hankintapäätöksessä kerrotaan, että naamioverkkojen lisäksi hankittavat tarvikesarjat hankitaan Kuopiossa toimivalta IC2 Feeniks Oy:ta.
- 142 Australian Defence Magazine 8/2015. Denmark buys Israeli camouflage. Saatavissa <<http://www.australiandefence.com.au/news/denmark-buys-israeli-camouflage>>, luettu 28.07.2015.
- 143 Sähköpostiviesti Tulosela Jouko/Puolustusministeriö, 30.6.2015.
- 144 European External Action Service. Armx Export Control. Saatavissa <http://www.eeas.europa.eu/non-proliferation-and-disarmament/arms-export-control/index_en.htm>, luettu 28.07.2015
- 145 Jäntti, Bruno (2014). Suomi ostaa sotatarvikkeita Israelista yli 50 miljoniarella eurolla. Suomen Kuvalahti. Saatavissa <http://suomenkuvalahti.fi/puolustusvoimat_hankkii_kenttaradioita_alueellisten_joukkojen_kaytoon.6237.news>, luettu 3.8.2015.
- 148 Puolustusministeriön hankintapäätös FI.PL.M.2012-938, 168/30.00.00/2012, 23.9.2012; Puolustusministeriö (2015). Puolustusvoimat hankkii kenttaradioita alueellisten joukkojen käyttöön. Saatavissa <http://www.defmin.fi/ajankohtaista/tiedotteet/puolustusvoimat_hankkii_kenttaradioita_alueellisten_joukkojen_kaytoon.6237.news>, luettu 3.8.2015.

Työtä terveemmän maailman hyväksi

LÄÄKÄRIN SOSIAALINEN VASTUU RY

Mielenterveyttä joululahjaksi

Nepalin maanjäristys ja sitä edeltänyt vuosien konflikti jätti aineellisten tuhojen lisäksi taakseen tuhansia traumatisoituneita ihmisiä. Joka viides nepalilainen kärsii eriasteista mielenterveysongelmista, joista yleisimpäät ovat ahdistus, masennus ja posttraumaattinen stressireaktio. Mielenterveyden hoitaminen on Nepaliissa vielä kehittymätöntä ja siihin liittyvää paljon ennakkoluuloja.

Lääkärin sosiaalinen vastuu ry on vuosien ajan tehnyt työtä mielenterveyden edistämiseksi Dangin maakunnassa Nepaliissa. Olemme kouluttaneet julkisen terveydenhuollon työntekijöitä; kehittäneet neuvonta- ja tukipalveluja, parantaneet tiedonkulkuja ja lisänneet tietoisuutta mielenterveydestä radio-ohjelmien ja workshopien avulla.

Haluatko lahjoittaa mielenterveyttä joululksi?

40 eurolla saat psykiatrin vastaanottokäynnin vakavasta mielenterveyshäiriöstä kärsivälle nepalilaiselle.

<http://www.lsv.fi/kauppa/aineeton-lahja/aineettoman-lahjan-tilaus/>

Kauppassamme myös muita aineettomia lahjoja.

Voit myös tukea hankkeitamme Perussa, Somaliassa tai Intiassa hankekummina.

<http://www.lsv.fi/tag/hankekummi/>

Terveysalan kehitysyhteistyötä tukemalla hillitset väestönkasvua ja estät tartuntatautien levämistä.

LSV:n hankkeita pyörittävät suomalaiset lääkärit vapaaehtoistyönä, joten apusi menee varmasti sitä tarvitsevalle.

Tee hyvää joululksi!

ISSN 2342-3447

9 772342 344005 >

AMNESTY
INTERNATIONAL

Rauhanliitto

Rauhanliitto on rauhankysymysten asiantuntija. Uskomme, että **rauha tulee rakentaen** ja toimimme aseistariisunnan sekä asekaupan tiukemman säätelyn puolesta.

Tue pitkäjäteistä rauhantyötä -
liity tukijäseneksi!

rauhanliitto.fi

Rohkea on rauhan kannalla.

Sadankomitea
Committee of 100 in Finland

Sadankomitea on pasifistinen ja antimilitaristinen rauhanjärjestö, jolle rauha on ainoa ratkaisu.

Vain yhdessä voimme vaikuttaa –
jäsenyys on kannanotto turvallisemman
ja oikeudenmukaisemman maailman
puolesta.

LIITY NYT

www.sadankomitea.fi

Rauhanasema

Tila tapahtumillesi

Juhlat, kokoukset ja saunaillat historiallisessa hirsitalossa keskellä Pasilaa.

rauhanasema.fi
Veturitori 3
00520 Helsinki
puh. 040 717 1575